

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

„ - - še dolgo bakla nema, ki potnikom samotnim v noč gori!“

F. Balantič

LETNIK XXXIII. - VOLUME XXXIII. JUNIJ 1982. - PUBLISHED MONTHLY BY: SLOVENIAN NATIONAL FEDERATION OF CANADA, 646 EUCLID AVE., TORONTO, ONT., CANADA, M6G 2T5 ŠTEV. 6. - No. 6.

SLOVENSKI JAVNOSTI

Mariborska revija 7D je preteklo zimo v nadaljevanjih objavljala dolg felton, v katerem obravnava nastanek in razvoj slovenskega protikomunističnega odpora ter o končni usodi Slovenskega domobranstva. Takole piše:

„Večina vrnjenih domobrancev je bila po obsodbah pred naglimi vojaškimi sodišči justificirana, razen mladoletnikov; tistih, ki so lahko dokazali, da med vojno niso imeli krvavih rok; in tistih, ki so jih zadnje dni prisilno mobilizirali. Kolikor lahko verjamemo nepopolnim podatkom in Bele knjige slovenskega protikomunističnega upora, je bilo tedaj ubitih približno 7000 domobrancev, slovenskih fašistov...“

Čeprav je večino gornjih navedb kaj lahko zavrniti s poznanimi in izpričanimi dejstvi, je pa res, da seznam vrnjenih domobrancev še vedno ni popoln.

Tabor ZDSPB je pred več kot desetimi leti izdal Belo knjigo in nato še DOPOLNILO Bele knjige (tega revija 7D zamočuje, ali ga ne pozna) ter v teh seznamih navedel večino imen vrnjenih domobrancev. Toda ti sezname so še vedno nepopolni, posebno Gorenjskih velikih manjka.

Da se to popravi, pozivamo vso slovensko javnost v svetu, da še enkrat poseže v svoj spomin in nam sporoči imena vrnjenih domobrancev in četnikov, za katere ve, da jih v dosedanjih seznameh še ni, ali za katere ne ve, če so v ključni, da bo tako mogoče pripraviti novo izdajo Bele knjige z izpopolnjenimi in popravljenimi podatki.

V prvih dneh begunstva je bil v Avstriji napisan v treh izvodih verjetno najpopolnejši seznam vrnjenih domobrancev. Ena teh kopij je menda v Argentini. Zgodovinskemu odseku Tabora se doslej še ni posrečilo izslediti tega seznama. Zato pozivamo in prosimo vse, ki vedo, kje je vsaj eden od teh izvodov, da nam to sporoče, ali nam ga pošljejo v pogled in izpopolnitev Bele knjige. Če pa ima kdorkoli, ki za te sezname ve, kakršnekoli pomisleke proti temu, da bi bili objavljeni v tej knjigi, ga prosimo in pozivamo, da poskrbi, da bodo objavljeni v katerikoli drugi zdomski publikaciji. Naš edini na men je - dobiti čim popolnejši seznam vrnjenih omobrancev in četnikov, ter tako pred svetom in domovino prikazati obseg in strahoto zločina, ki ga je Komunistična partija zagrešila nad slovenskim narodom. To je navsezadnje važno tudi zato, ker režim po tem velikem zločinu trdi, da tega ne moremo dokazati, ker nimamo imen.

Prav tako prosimo in pozivamo vse naše ljudi v zdomstvu, da nam sporoče imena domobrancev, ki so bili ob vrnitvi mladoletni in kljub temu pomorjeni. Tudi tej je precej. Potrebna so nam polna imena, datum in kraj rojstva.

Čas se izteka, imena in dogodki tonejo v pozabo. Ne dopustimo, da bi komunisti z našimi lastnimi, nepopolnimi seznamei omalovaževali in skrutili žrtev naših najboljših bratov in sestra!

Svoja poročila in sezname lahko oddaste kateremukoli članu Tabora.

Za zgodovinski odsek Tabora:

Jane Gluško

Živim in mrtvim

„... še dolgo bakla nema, ki potnikom samotnim v noč gori!“
F. Balantič

Spominska proslava slovenskih protikomunističnih borcev

Slovenski protikomunistični borci taborjani, se bodo letos, 19. in 20. junija s spominsko proslavo v Genevi v Združenih državah Amerike ob štiridesetletnici spominjali prvih protikomunističnih borcev in prvih žrtev komunistične neosvobodilne revolucije, ki so jo slovenski komunisti po navodilih kominterne vsilili trpečemu slovenskemu narodu.

Pet nanovo uporabljenih starih kanadskih znamk z označbo novih cen je izšlo za mednarodno filatelistično mladinsko razstavo v maju 1982. Motivi so vzeti iz kanadskega življenja.

SLOVENE FOLKLORE INSTITUTE OF AMERICA presents the

Second Festival of Slovenian Folklore in America

Saturday and Sunday, July 3 and 4 at the Slovenska Pristava in Geneva, Ohio

Dedicated to American-Slovenian Youth

More than 300 accomplished Dancers, Musicians and Singers in national costumes from:

CHICAGO - BARBERTON - TORONTO - HAMILTON - LONDON - FAIRPORT HARBOR - CLEVELAND - ETC.

CONTINUOUS PERFORMANCES ON BOTH DAYS FROM 1:00 p.m. ON

Featuring famous bands for extra entertainment, soloists, refreshments, food, dancing, modern facilities

Advance tickets at \$3.00 (children under 12 free) available from all dancers and members of the Institute and at:

Directions to Slovenska Pristava (Map on back of admission tickets):
Tony's Polka Village, 971 East 185th Street, Twioli, 6419 St. Clair Avenue
Sterie's Slovenian Country House on East 55th St. South on 534 to Old River Road.
Swiss Haus, 7480 Warner Rd., Rt. 307, Madison West on Old River Road to Brandt Drive.
Kuhar's Restaurant and Lounge, 4291 North Broadway, Geneva. Follow signs to Pristava.

Z DOMAČIH LOGOV

Zgrešena vzgoja današnje slovenske mladine...

Nekateri sedanji komunistični vzgojitelji v Sloveniji z ironičnim nasmeškom, prezirno in naravnost s sovraštvom namerno slabijo in ubijajo mlademu slovenskemu rodu ljubezen do domovine in narodnih vrednot...

Porazne posledice zlonamerne komunistične genocidne politike v slovenskih šolah...

Komunistična oblast to načrtno raznarodovanje slovenske mladine vsestransko podpira in z molkom odobrava...

Kdor komunistem vsaj malo pozna, ve, da narodnost, družina in druge številne narodne vrednote komunistom prav nič ne pomenijo in so jim pri izgradnji komunistične družbe in reda v napoto, zato morajo izginiti iz življenja...

Kaj vse se dogaja danes v slovenskih šolah zgovorno pričata naslednja primera. V prvem primeru imamo opravka z zanikanjem slovenske zgodovine. Z mislimi pohitim v razred osnovne šole v Sloveniji, kjer se je to zgodilo in prisluhnimo:

Nedavno je "tovarišica" v eni izmed osnovnih šol v Ljubljani med poukom zgodovine poudarila in večkrat ponovila, da se je slovenska zgodovina pričela šele s

komunistično revolucijo med drugo svetovno vojno. Učenci so zmajevali z glavami in godrnjali. Ko pa je godrnjanje malo poleglo, se je dvignila učenka in dejala: "Tovarišča, če se je, kakor praviš in trdiš, slovenska zgodovina začela šele s komunistično revolucijo, kje smo pa potem Slovenci vse dotlej bili in od kod smo nenadoma prišli?" Nejevoljna in nemalo zmedena tovarišica je jezno odgovorila: "Slovenska zgodovina se je pričela s komunistično revolucijo! To naj za vas zadostuje! Vse drugo ni važno!"

Drugi primer, ki se je prav tako zgodil v zadnjem razredu osemletke na Dolenjskem, blizu Novega mesta, pa je v zvezi s slovensko zastavo. Na učencevo vprašanje, zakaj imamo Slovenci dve zastavi, je tovariš jezno odgovoril: "Slovenska zastava - bela, modra, rdeča - s peterokrako komunistično zvezdo, je simbol revolucije, napredka in bodočnosti! Ona druga, prav tako - bela, modra, rdeča - brez peterokrake komunistične zvezde, pa je zastava slovenskih izdajalcev!"

Ta dva dogodka iz šolskih klopi v matični Sloveniji glasno pričata o poglobni vzgoji povojne slovenske mladine. Luka Dolenjc

Miss Ljubljana - Karavan 1982 - Mojca Končan, skupaj z „zupanom 1982“ g. Francetom Brence.

DA NE POZABIMO:

Kakor že 22krat, tako tudi letos imeli naš narodni praznik, ko bomo en cel dan posvetili

SLOVENSKI DOMOVINI V KANADI

V nedeljo 25. julija 1982 bomo na slovenskem letovišču pri Boltonu

PRAZNOVALI

23. SLOVENSKI DAN

Praznovali bomo v hvaležnosti Kanadi, ki je pred leti dala PROSTOR, MOŽNOSTI IN SVOBODO, da smo mogli v njej ustvariti SLOVENSKO DOMOVINO.

Praznovali bomo v priznanju vsem delavcem slovenskega duha, ki so tej SLOVENSKI DOMOVINI polagali temelje, gradili njeno stavbo in jo še danes vdružujejo, da živi, rodi sadove ter ohranja zakladnico slovenske in krščanske tradicije.

Praznovali bomo, ko bodo s ponosom zri na nas bratje in sestre s Koroške, Primorske, velike Amerike, Argentine...

Pridružite se praznovanju!

SLOVENSKO-KANADSKI SVET

(Združenje slov. demokratičnih društev)

Mr. William M. Kelly

PC Ontario Fund

Box 370 TD Centre

Toronto, Ont. M5K 9Z9

May 14, 1982

Dear Mr. Kelly,

I am a modest supporter of PC Ontario fund and do hope to remain so also in the future.

Referring to the recent visit of President of Republic of Macedonia from Yugoslavia I will appreciate if you would convey to responsible people in the government this my opinion:

Nobody will object to normal, correct relationship between Province of Ontario and rightist and leftist dictatorships of other countries or provinces but the undersigned and many others will object to such a pomp at the occasion of visit of some "dignitary" from a country which rejects even the notion of political pluralism.

The history with its unfailing logic can only compare such visits as an unwarranted public support for an undemocratic government.

Yours truly, Peter Urbanc

(PRIPIS UREDNIKA: Čas je že, da se tudi v širši obliki Slovenska skupnost izreče proti taki perfidni in zaplotniški politiki, ki jo poizkušajo vodeči krogi v Beogradu izvajati na škodo nas, kanadskih državljanov, s potezami politične narave, kot je bil zgoraj omenjeni obisk iz republike Macedonije.)

Urednik "S.D." je sprejel gornje pismo z barvno sliko od ministerskega predsednika Kanade g. P.E. Trudeau-a za priposlano majsko številko našega lista, kjer smo objavili slike, ki so bile posnete v Ot-tawi ob priliki podpisa za novo kanadsko ustavo. Na poslani sliki ministerski predsednik podpisuje proklamacijo in kraljica Elizabeta II. gleda zraven. Na naši objavljeni sliki je bil prizor obraten.

NAŠ LIST NAGRAJEN ZA ODLIČNO POROČANJE

V ponedeljek 31. maja je sprejel naš list posebno plaketo za odlično in hitro poročanje o lanskoletni identični turistični turi etničnih urednikov in novinarjev.

Poleg našega lista (mesečnik) - sta identično plaketo dobila še dva etnična tednika in sicer poljski "Glos Polski" in ukrajinski list "Novi Sliak".

Plakete je podelila Etnična tiskovna zveza za Ontario, -zmagovalce pa je določila posebna komisija, ki jo je imenovala Kanadska ETNIČNA TISKOVNA FEDERACIJA.

PRIME MINISTER - PREMIER MINISTRE

Dear Mr. Vladimir Mauko:

Thank you for your kind message.

Bringing the Constitution home is an achievement we can all be proud of because so many Canadians, from all parts of the country, prepared the way.

My hope is that now we have the spirit to move ahead confidently and with common purpose.

Yours sincerely,

B. Trudeau

Ottawa April 1982

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue.

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12.-, za Argentino 750.- pezov, za Brasillio 180.- kruzarov, za Anglijo 60.- šilingov, za Avstrijo 160 šilingov, za Avstralijo 10.-avstr. £, za Italijo in Trst 2400.- lir, za Francijo 1800.- frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Cena za letalsko pošto po predhodnem dogovoru.

MEMBER ETHNIC PRESS ASSOCIATION OF CANADA

STRAIC

CEPF

LIBERATION

Med Slovinci

WELCOME ABOARD METRO INTERNATIONAL CARAVAN,
JUNE 18 TO JUNE 26 TORONTO, ONTARIO,
CANADA

TORONTO

† ga. Terezija Pestotnik

Dne 18. maja je odšla v večnost gospa Terezija Pestotnik, mati Božene poročene Opara, Darinke, Marije poročene Cop in pokojnega dr. Bogdana, v visoki starosti 85 let.

Pokojnica je bila globoko verna in zavedna Slovenka. S svojim prijaznim in prikupnim značjem si je pridobila velik ugled med tukajšnjimi Slovinci, zlasti še med "Bolonjsko družino", s katero je potrpežljivo prenašala težave tuje.

Sorodnikom naše iskreno sozaljje, dobri gospe za zaslužene plačila pri Bogu za vso njeno dobroto. Naj počiva v miru!

• Uspeli koncert mladinskega zbora slovenske šole v

New Torontu 25. aprila letos nas je ponovno razveselil nastop „mladinskega zbora slovenske šole v New Torontu, ki že nekaj let prireja koncerte ob zaključku slovenske sobotne šole. Zbor nastopa pod taktirko pevovodje g. Blaža Potočnika, ki ga že vrsto let vodi in ga je tudi ustanovil pred dvajsetimi leti. Pravijo da je ta zbor brez dvoma številčno najmočnejši mladinski zbor med izseljenimi Slovinci.

Prepričani smo in zbor je s svojimi nastopi to tudi že mnogokrat dokazal, da je g. Blaž vložil veliko truda in potrpežljivosti v pripravo teh otroških koncertov, ki običajno obsegajo do 16 različnih pesmi.

Tudi letos so nas pevci, pevke in dirigent presenetili s pestrim sporedom, ki je obsegal tudi številne koroške. Temu je prav gotovo vzrok dirigentova ljubezen do koroških rojakov, ki jih sam mnogokrat obišče ob letnem odhodu. Njegov učitelj petja v mladih letih je bil skladatelj in profesor Luka Kramolc, ki je poznan po svojih skladbah koroških motivov. Zbor je uspešno spremljal na klavirju prof. g. Jože Osana.

Letos so zapeli: Poždravna pesem (R. Gobec), Prišla je miška (M. Hubad), V Smihelu no Kajžico mam (Narodna), Na zeleni gori (I. Hladnik), Nmav čez jizaro (L. Kramolc), Šolarček (A.M. Slomšek - A. Jobst), Veseli godec (G. Rihar), V hribih se dela dan (A. Foerster), Veseli pastir (L. Kramolc), Potrkan ples (M. Tome - J. Osana), Zvonikarjeva (B. Potočnik), Po jezeru bliz Triglava (M. Vilhar), Jas bi rad cigajnar bil (L. Kramolc), Stoji učilna zidana (D. Švara), Da bi biva lepa uva (E. Adamič), Slovenski smo fantje (L. Kramolc), ter želi odobravanja poslušalcem. Vsem sodelujočim in dirigentu čestitke za uspešen nastop. Želimo si še več takih užitka polnih popoldnevov.

Zbor bo tudi nastopil na slovenskem dnevu 25. julija letos na Slovenskem letovišču v Boltonu! Po-ec.

• Čez 55 urednikov in etničnih novinarjev je odšlo 31. maja na

Prvi slovenski kovanci

Na razpolago je še nekaj zlatnikov in srebrnikov kovanih leta 1978. Na kovancih, ki so krasno darilo za poroko, krst, sorodnike v domovini in vsemogoče druge priložnosti, so ovekovečeni Cankar, Prešern, Trubar, Baraga, Slomšek in J.E. Krek. Na drugi strani so še Bled, Brezje, zemljevid Slovenije, Vojvodski prestol ter mariborski in ljubljanski grb. Nakup predstavlja izvrstno naložbo, ker so cena še, posebej sedaj ko sta ceni zlata in srebra padli, več kot ugodna. Srebrna serija je na razpolago po originalni ceni od 1978 to je USA \$93.-, zlata serija v krasni šatulji pa USA \$348.-.

Za informacije kličite: Dr. Peter Urbanc, 1 Daleberry Place, Don Mills, Ont., Canada, M3B 2A5 — tel. 447-4332.

Spremembe v prebivalstvu ZDA

Objavljeni statistični podatki ljudskega štetja 1980 v ZDA kažejo nekaj zanimivih sprememb, ki bodo vplivale na razvoj bližnje bodočnosti.

Počasnejše naraščanje prebivalstva. Dočim je naraslo prebivalstvo ZDA v desetletju 1950-60 za 18.5%, je naraslo v dobi 1960-70 le za 13.4% in v zadnjem desetletju (1970-80) samo še za 11.4%. To pomeni, da se bo prebivalstvo začelo starati in da bo pritisk na delovni trg manjši. Ze sedaj so odpravili v ZDA prisilno upokožitev s 65. letom. Čeprav je trenutno večina upokoženecv še zadovoljna z upokožitvijo, je verjetno, da jih bo inflacija, ki izpodjeda kupno moč pokojnikov, kmalu prisilila (vsaj mnogo večji del), da bodo iskali zaposlitev tudi še po 65. letu.

Selitev na zapad. Kanada in ZDA sta se začeli naseljevati na vzhodu, ki je seveda bližje Evropi, odkoder so prišli prvi naseljenci. Naseljevanje zapada je šele sledilo, ko je postalo tesno na vzhodu (v Kanadi je povzročil veliko naseljevanje zapada s kmečkim prebivalstvom Evrope pred 1. svetovno vojno predvsem strah, da ga ne bi naselili naseljenci iz ZDA). Sedanja porast na zapadu je predvsem pogojena po novi tehnologiji. V zadnjem desetletju je naraslo prebivalstvo na severovzhodu samo za 0.2%, na srednjem zapadu za 4%, dočim je bil porast na jugu 20% in na zapadu celo 23.9%.

Poznejše poroke. Srednja starost moških ki so se prvič poročili, je bila l. 1960 22.8 leta, l. 1970 23.2 leta in 1980 že 24.6 leta.

Naraščajoča zaposlitev žensk. Odstotek žensk v delovni sili kot odstotek vseh žensk starih 16 let in več, je tudi stalno naraščal. Leta 1960 jih je bila komaj dobra tretjina (37.8%), dočim je bilo l. 1980 že nad polovico žensk v delovni sili (52.3%).

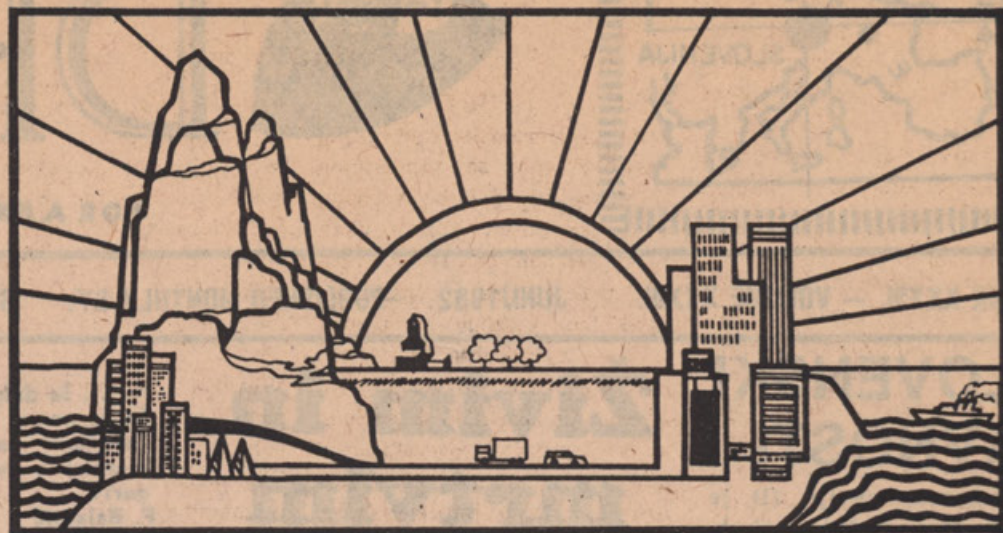
Mesta izgubljajo privlačno moč. Število prebivalstva na deželi

(pretežna večina seveda dela v mestih) se je zvišalo od 53.9 milijona l. 1970 na 59.5 milijona l. 1980.

• St. Michael Choir, ki preskrbuje petje pri mašah v torontski stolnici, prireja vsako spomlad turnejo po Kanadi. Letošnjo spomlad so obiskali vzhodne province (New Brunswick, Novo Skotsko in Newfoundland-Labrador), kjer so imeli koncerte v 11 krajih. Na sporedu sta bili tokrat dve pesmi Jakoba Petelina-Gallusa. Prvo sta pela dva zbora v angleščini (To je dan), drugo pa mlajši zbor v latinščini (O Sacrum Convivium). Petelinova pesem "To je dan" je tudi prva pesem zborovega albuma, ki se imenuje po njej "This is the day" (Stereo -SD 6638).

• "Mount Coady". Minister za poljedelstvo in gozdarstvo Nove Skotske je odredil, da krstijo neimenovan hrib, visok kakih 300 m, na južni strani reke Northeast Margaree, "Mount Coady". Letos je stoletnica rojstva svetovno znanega pionirja zadrudištva v vzhodni Kanadi, duhovnika in profesorja Mosea Coadyja. Po njem je imenovan tudi l. 1959 ustanovljeni Coady International Institute v Antigonishu, ki je del tamkajšnje univerze in ki služi šolanju zadrudišnih in krajevnih voditeljev iz dežel v razvoju. Doslej se je Institutu izšlo nad 2.200 oseb. Coadyjev značaj in delo kaže veliko podobnosti z Janezom Ev. Kreckom.

Vi pripadate Kanadi

... Kanada pripada Vam

Kanada je Vaša zemlja. Vsaka provinca, vsako mesto, vsaka vas. Atlantske Province na Vzhodu, naše čarobno glavno mesto z okolico, veličanstvene visoke gore in iznad vsega one na Zapadu.

To je zemlja nenadkriljivih prirodnih lepot; čarobnih, a enostavnega prijateljstva; z možnostmi za najrazličnejše počitnice, ki jih nobena druga zemlja ne more nuditi.

Spoznajte letos drugi del svoje Kanade!

Kanada

Je zemlja, ki Vam nudi še več.

Canadian Government Office of Tourism Office de tourisme du Canada

• Podražitev hrane ima za posledico večjo gojitev domačih vrto. Za lansko leto cenijo, da je naraslo število vrto, od katerih

so nekateri zelo majhni, za 4 milijone v ZDA in za letos napovedujejo, da se bo še kakih 6 milijonov

novih družin pridružio vrtnarjem. Povprečna družina je pridelala za \$414 hrane in izdala \$25 za semena, gnojila, itd.

SEND OFF THIS COUPON NOW

To: PROPANE SAFETY,
555 Yonge Street, Toronto, Ontario
M7A 2H6.

Please send me your free
20-page handbook,
LIVING SAFELY WITH PROPANE.

NAME: _____

ADDRESS: _____

CITY: _____ P. CODE: _____

NE DOPUSTITE DA BI SE VAŠ ZAKLJUČEK TEDNA RAZBLINIL V DIMU!

Propan plin je odlično in prikladno kurivo v vaši letni hišici,

taboriščem vozilu ali za hišo za pečenje mesa. Je čisto hitro in uspešno kurivo za kuhanje, ohlajevanje in za razsvetljavo. A, kot vsaka gorljiva snov, mora biti propan plin uporabljen s pazljivostjo. Ali veste na primer, da:

- Propan plin za pečenje mesa (fr. barbecues) nesmete uporabljati v zaprtem prostoru.
- Odvajalec dima za propan plin morajo biti spravljeni zunaj hiše in iz varnostnih razlogov pregledani vsakih 10 let.
- Odvajalec dima za propan plin morate premikati ali spravi na varno v pokončnem stanju.
- Odvajalec dima za propan plin morajo biti postavljeni zunaj razvedrilega vozila ali pa v oddelku, ki je zrakotesno zaprt od ostalih predelov notranjosti vozila in morajo biti zračeni naravnost v

zunanji prostor.

Močno je priporočano da hladilnike, ki so na

pogon propan plina očistite in pregledate vsako leto.

Ta varnostna navodila in tudi druga, najdete v naši brezplačni knjižici. Odpošljite gornji izretek še danes in dobili boste vaš kopijo. Je odlična knjižica navodil in bo zagotovila da bo propan plin vaš pomočnik, rajši kot pa nevarnost za vas in vašo družino. Ontarijska vlada — delujoča v pomoč ljudstvu.

Ministry of Consumer and Commercial Relations

Ontario

Robert Elgie M.D., Minister
William Davis, Premier

We quote . . .

Jugoslavia THE ECONOMIST MAY 8, 1982

Slovenely speaking

A local language can be a powerful force for political separatism, as Wallonia and the Basque country of Spain have shown. Which is why the Yugoslav regime, always wary of any regional feeling that could undermine its fragile federation, is worried about a simmering row about the language of Slovenia, the small but prosperous republic in the north-west of the country.

The 1.7m Slovenes are concerned that their own Slav language is threatened by Yugoslavia's main language, Serbo-Croat, also Slav but different. This seems a little odd, since the status of the Slovene language is guaranteed by Yugoslavia's constitution. But 170 sensitive citizens in Ljubljana, the republic's capital, have submitted a protest demanding that the Serbo-Croat title of a military barracks in the city, named after a Slovene wartime hero, should be changed into Slovene. Hundreds of similar complaints have been lodged with Slovenia's language arbitration tribunal, which was set up in 1979 when concern about the Slovene language was first debated in public.

These worries may sound trivial, but Slovenes are nervous about the steady immigration of non-Slovenes into their attractive region, and their unwillingness to speak the local lingo. In 1971, only 9% of Ljubljana's population was non-Slovene; by 1981 the proportion had risen to 16%. A recent opinion poll found that 44% of Slovenes think the new arrivals from the south are a threat to the local language, and to local living standards.

These worries at first provoked amusement and ridicule elsewhere in Yugoslavia. But in the past few months the question has been taken more seriously. It was discussed at the Communist party congress in Slovenia in mid-April. One of the most prominent campaigners for the Slovene language, Mr Matjaz Kmecl, was elected to the central committee. Speakers at the congress vied with each other in speaking a particularly pure Slovene. At a recent public debate in Ljubljana, a well-known Serbian novelist, Mr Mirodrag Bulatovic, angered an audience when he called Slovene linguistic campaigners "Aryans, small-time philological pedants and nationalists". Now the party is trying to cool the controversy and stop Slovenia glaring suspiciously at the rest of the country. Yugoslavia's leaders already have enough worries with nationalism in Kosovo and Croatia.

Knjige in revije

GLAS "KOROTANA" ob petnajstletnici (1. 1981, št. 7). Ta številka je izšla za petnajstletnico slovenskega študentovskega doma na Dunaju, Korotana, ki ga ves čas vodi p. Ivan Tomažič. Za uvod je p. Tomažič sporočil, da je za 15letnico Korotana ustanovil posebni sklad za pospeševanje raziskovanja in uveljavitev slovenske zgodovine z začetno vlogo 100.000 avstrijskih šillingov. Iz obresti sklada bodo podelili vsako tretje leto nagrado za najboljši popriprispevek s področja spoznavanja in uveljavljanja slovenske zgodovine doma in po svetu. Za dvajsetletnico Korotana (1968) je že predvidena prva nagrada v znesku 30.000 šillingov. P. Tomažič poudarja, da so slovensko zgodovino pisali ljudje, ki jim je bil slovenski narod na potu. To je večkrat vplivalo tudi na slovenske zgodovinarje, da niso vedno prepoznali ideologije, ki je bila skrita za zgodovinsko "objektivnostjo". Prispevki te slavnostne številke nakažejo primere, kjer so bile slovenske državne prvine ali napačno prikazane ali pa prezrte. Joško Šavli razpravlja o slovenskem klobuku in njegovem političnem in državnopravnem pomenu. Enako pomembnost pripisuje v naslednjem sestavku črnemu panterju "Črni panter-najstarejši karantanski grb". Vinko Mirt je prispeval sestavek "Grbi slovenskih dežel — spomeniki naše navzočnosti y zgodovini." Številko, ima več barvnih slik, zaključuje nekaj osebnih priznanj Korotanu ter slike oseb, ki so ali so bile odgovorne za vsakdanje poslovanje doma.

Cyril A. Žebot, YUGOSLAVIA'S SELF-MANAGEMENT OR TRIAL. Problems of Communism, Marec-april 1982, str. 42-49. Prispevek prof. Žebota je knjižna ocena vrste del, ki so zadnja leta obravnavala pojav samoupravljanja v Jugoslaviji: E. Kardelj, Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja; M. Schenk, C. Ardalan in N.A. El Tatavy, Yugoslavia: Self-Management Socialism. Challenges of Development; J.H. Moore, Growth with Self-Management: Yugoslav Industrialization, 1952-1975; L.D.A. Tyson, The Yugoslav Economic System and Its Performance in the 1970's; L. Sirc, The Yugoslav Economy under Self-Management; E.T. Comisso, Workers' Control under Plan and Market: Implications of Yugoslav Self-Management; B. Horvat, M. Marković in R. Supek (ur.), Self-Governing Socialism (dva dela) ter J. Obradović in W.N. Dunn (ur.), Workers' Self-Management and Organizational Power in Yugoslavia. Ocena teh del je že iz razlogov omejenosti prostora bolj kratka, v glavnem njih karakteristika. Ocena mu je dala priložnost, da je prispeval svojo oceno položaja v Jugoslaviji zlasti kot se razvija po Titovi smrti, česar niso mogle upoštevati knjige, ki so izšle pred tem. Glavna pomanjkljivost večine ocenjenih del je, da ne upoštevajo dovolj odločilno vlogo centralistične komunistične stranke, ki postavlja na laž vse pisanje in govorjenje o samoupravljanju. Po smrti Kardelja in Tita prihajajo notranja nasprotja v Jugoslaviji vse bolj do izraza in politično reševanje gospodarskih in drugih družbenih problemov ne objublja nikakega izboljšanja. Več upanja bi bilo, če bi vodil razvoj v resnično demokracijo, česar pa v komunističnem režimu ni pričakovati, ker se komunisti niso pripravljali odgovoriti leninističnemu principu "vodilne vloge" komunistične stranke. Kar bi bilo možno, bi bilo večje upoštevanje človeških pravic, obnovitev konfederacije in uveljavitev večje avtonomije republiških komunističnih strank, dejanska uveljavitev samoupravljanja, okrepitev zasebnega sektorja v gospodarstvu, priznanje od stranke neodvisne delavske strokovne organizacije ter

Kako je nastal slovenski narod

Uvodna beseda

Cim bolj se tako doma v Sloveniji kot med Slovenci v tujini krepki gibanje za samostojno slovensko državo, ki bo svobodni, demokratični dom vseh Slovencev, tem bolj se tudi več zanimanje za slovensko zgodovino, posebno za najbolj zgodno in za moderno. Kajti ravno ti dve dobi sta bili doslej v interesu tujih oblasti, ki so hotele in še hočejo obdržati slovenski narod pod svojim nadzorstvom, in pod pritiskom tujih imperializmov, panslavizma in jugoslavizma - da niti ne omenjam današnjega totalitarizma, ki tišči Slovenijo k tlom - najbolj krivo in popačeno prikazovani.

Poznam zgodovinarje, ki se tega čisto jasno zavedajo, a si iz strahu, predvsem za svojo kariero, ne upajo pisati resnice.

O zgodnjem obdobju slovenske zgodovine sem že pisal, posebno v svoji knjigi "O ključnih vprašanih rane karantansko-slovenske zgodovine" (Buenos Aires, 1977), vendar pa predvsem z jezikoslovnega stališča, ki se mi je zdelo najbolj zanemarljivo. O zgodovinskem dogajanju kot takim v zvezi z izvorom in razvojem slovenskega naroda sem želel spregovoriti v svojih kritičnih opombah k študiji univ. prof. B.C. Novaka "Iz slovenske zgodovine..." ki jo objavlja "Slovenska država". Vendar pa se objavljane te študije časovno vleče in vsebinsko tako širi, da sem izgubil pregled nad njo. Tako bom skušal zdaj po prijaznosti uredništva v "Slovenski državi" prikazati nov pogled na najstarejšo slovensko zgodovino, do katerega sem prišel po dolgem in napornem študiju, kajti treba je bilo uporabiti čisto novo, neizhorojeno pot v raziskovanju in nove metode.

Rezultate svojega raziskovanja želim predložiti slovenski javnosti tudi zato, ker čas je, in nihče ne ve, koliko časa mu je še na raz-

Vandalski izvor slovenskega naroda

Narodno ime Slovenci izhaja iz nekdanjega narodnega imena Vandalov v prandordijski obliki Vendals in sicer po nastopu metateze, t.j. zamenjave glasov in zlogov Vendals - Slavend, nakar je končni glas d odpadel, tako da je ostalo Slaven, kar je zadobilo v grški izgovorjavi obliko Sklavenci, v zgodnjerednjeveški latinščini pa Slavi. Do metateze Vendals - Slaven je prišlo najbrž v prvi polovici 6. stoletja, kajti v drugi polovici istega stoletja se Slovenci že pojavijo v zgodovinskih virih, npr. pri Prokopiju, pod tem novim imenom, čeprav se je včasih še v mnogo poznejših virih, vse do modernega časa, uporabljalo zanje tudi ime Vandali, posebno v literaturi. Pri Nemcih pa se je vse do današnjih dni ohranilo ime Wenden ali Windische, ki je seveda tudi nastalo iz oblike Vendals. Pri Slovencih samih se je glas a v besedi Slavenci spremenil v o in je nastala oblika Slovenci, slovenski.

Slovenski narod je bil v 19. in 20. stoletju izpostavljen intenzivni politični in jezikovni slavizaciji, ki je dosegla fanatične in tudi nasilne oblike, posebno odkar je bila večina naroda vključena v jugoslovansko državo, ki je bila vedno diktatura in po drugi svetovni vojni celo totalitarna diktatura. To je onemogočilo objektivno in svobodno preučevanje slovenske preteklosti. Zgodovinarje je bilo prežeto v službo politike in posebno mitov "slovanstva" in "jugoslovanstva" ter je moralo prispevati k legendi o enotnem svobodnega kmečkega zadržištvu. Če do takega razvoja ne bo prišlo, bodo postali stroški skupne države toliki, da se bodo poedini sestavni deli začeli resno spraševati, če niso stroški skupne strehe večji kot pa koristi, ki jih prinaša.

polago. Rad pa bi ne samo objavil ta poglavja, ampak tudi imel priložnost, da odgovorim na kritike in opombe k mojemu prikazu začetkov naše zgodovine. Ni namreč dvoma, da se mnogi ne bodo strinjali z mojimi izsledki in tolmačenji, kajti šli so skozi šole, kjer so jih učili čisto drugače. Vsekakor se ne bojim kritike, ampak si je želim, da bi lahko tako še bolj osvetlil in še bolj jasno prikazal našo rano zgodovino, kajti marsikaj, kar se zdi meni samemu čisto jasno, drugim najbrž ne bo tako lahko razumljivo. Zato bodo zahtevali dodatnih pojasnil in me opozarjali na šibke točke v mojem dokazovanju, ki jih bodo odkrili, kajti noben prikaz zgodovine ni popoln, vsak je v določenem smislu samo del, lahko bi rekli tudi oseb. Nekdo drug bo lahko našel ob preučevanju istega zgodovinskega materiala in jezikovnega, etnografskega, antropološkega, arheološkega in drugega gradiva tudi kaj takega, kar je meni ušlo. Zato bom rad in z zanimanjem sprejel vsako kritiko ter jo upošteval pri nadaljnjem preučevanju in objavljanju.

Želim pa opozoriti vse morebitne kritike, da so poglavja, ki sledijo, plod intenzivne študije in kritičnega preverjanja tako dosedanjih teorij (tudi mojih) o najstarejši slovenski zgodovini kot tudi zgodovinskih virov, prek katerih so šli mnogi dosedanja zgodovinarji vse prelahko, ne da bi jim bili lahko nudili, in ne da bi bili dovolj organsko pojmovali slovensko zgodovino kot bistven in tudi važen del evropske zgodovine.

Franc Jeza
Via Di Prosecco 2
34016 Opicina (Opčine)
Trieste (Trst), Italija

rasno-etničnem izvoru vseh narodov slovanske jezikovne skupine in k ustvarjanju enotnega jugoslovanskega naroda, na katerem naj bi temeljil obstoj enotne jugoslovanske države pod srbsko dominacijo. V takih razmerah se seveda ni moglo razviti nikako objektivno slovensko zgodovinske kot tudi ne jezikoslovje. Vsi zgodovinarji so bili in so še zdaj podvrženi političnemu pritisku in pogojevanju glede svoje kariere. Zato je razumljivo, da pišejo tako, kakor se od njih zahteva ali pričakuje. Kolikor toliko svobodno obravnavanje teh kot tudi drugih zgodovinskih vprašanj je možno samo v begunskih krogih v zahodni tujini, a tudi tam so nekateri izpostavljeni pritisku, ki jih sili k sprejemanju režimskih tez, predvsem zaradi svoje želje, da si ne bi onemogočili kot tudi državljani obiskov v matični domovini, kjer žive njihovi sorodniki, ali iz želje po upoštevanju in priznanju v "znanstvenem" tisku prejšnje domovine, po katerih čutijo potrebo ne samo iz razumljivih čisto človeških vzrokov, ampak tudi zaradi svoje kariere. Boje se namreč, in pogosto upravičeno, da bi neugodne kritike njihovega dela v glasilih znanstvenih ustanov njihove prejšnje domovine slabo vplivale na mednarodnih zgodovinarskih simpozijih in vzbudile dvome v njihovo strokovno sposobnost tudi pri vodstvih univerz in znanstvenih akademij v svobodnem svetu, na katerih delujejo. Vse to močno ovira raziskovanje zgodovinske preteklosti narodov, ki živijo pod komunističnimi diktaturami, in tako tudi raziskovanje zgodovine slovenskega naroda.

Pri tem je tudi dobro znano, da je za zgodovinarske kroge zahodnega sveta in za vodstva univerz ter znanstvenih akademij pogosto, če ne vedno, bolj važno mnenje uradnih znanstvenih

Franc Jeza

ustanov v komunističnih državah kakor pa rezultati svobodnega in izvirnega raziskovanja posameznikov, ki živijo kot begunci na Zahodu in se ne dajo ustrahovati od takega konformizma in omajati od želje po priznanjih. Vse to ustvarja hude težave, s katerimi se bori zgodovinarji, ki se upira totalitarnemu pritisku in v istousmerjanju ter si skuša ohraniti znanstveno objektivnost. To velja v polni meri tudi za slovensko zgodovinarje. To se je moralo v preteklosti in se mora še zdaj boriti tudi z omalovaževanjem zgodovinskega gradiva pri velikih narodih do zgodovine malih narodov, posebno tistih, ki so napoti teritorialnemu širjenju in imperializmu njihovih lastnih narodov. Slovenski narod pa je bil večkrat v zgodovini in posebno v moderni dobi bodisi predmet ekspanzionističnega pohlepa bodisi ovira imperializmu mnogo večjih sosednih narodov, ki so imeli zato interes na tem, da čimbolj zanikajo njegovo nacionalno identiteto in njegovo nacionalno zgodovino ter jo vključujejo kolikor le mogoče v okvir lastne narodne zgodovine. To žalostno izkušnjo dobro poznajo vsi mali narodi v Evropi, posebno tisti, ki v zadnjih stoletjih niso imeli ali še zdaj nimajo lastne narodne države.

Slovensko zgodovino so v veliki meri pačili in jo še vedno pačijo ter potvarjajo tudi tuji in celo nekateri slovenski zgodovinarji panslavistične in jugoslovansko-unitaristične tendence, bodisi iz prepričanja o pravilnosti svojih sicer zgodovinsko že davno zastarelih tez, bodisi iz hotenja, da bi čimbolj oslabili in pred tujino prikriži težnji po afirmaciji slovenskega naroda pred svetom in po lastni državi. Zrtev takih tendenc je npr. najstarejša, pa tudi moderna slovenska zgodovina. Ker so vse založbe v Sloveniji pod nadzorstvom jugoslovanske države, je razumljivo, da ne morejo izdati nobene resnicoljubne in objektivne knjige o slovenski zgodovini, tudi če bi hotele. Vsako zgodovinsko delo mora biti napisano tako, da služi politični tendenci jugoslavizma, politične ideologije, ki skuša opravičevati nasilno vklepanje Slovenije v jugoslovansko državo in v komunistično diktaturo.

Vse to je treba upoštevati, ko bo bravec naletel v tej knjigi na številnih mestih na take prikaze zgodovinskih dogodkov, navedbe in razlage, ki ne gredo v sklad z dosedanjimi "oficielnimi" prikazi slovenske zgodovine ali pa so naravnost v nasprotju z njimi. Tistim, ki se čudijo, da se začne zgodovina kakega naroda s takimi opozorili, je treba reči, da žal tudi to spada k slovenski zgodovini in da jo je zlasti v novem obdobju brez upoštevanja teh dejstev težko ali celo nemogoče razumeti, nerazumljiva pa ostane brez upoštevanja teh dejstev tudi nova razlaga zgodovinskega dogajanja v bolj odmaknjenih obdobjih.

Tem vzrokom je tudi pripisati, da v knjigah o zgodovini slovenskega naroda, napisanih v preteklem in sedanjem stoletju, sploh ni omenjena tradicija o vandalskem izvoru slovenskega naroda. Pisci so sicer dobro vedeli zanj, vendar je pod vplivom panslavistične ali jugoslovanske ideologije niso hoteli, ali pa je iz strahu pred posledicami za svojo kariero in varnost niso upali omenjati. Tudi etimološka razlaga narodnega imena Slovenci iz besede Vendals ni bila vzeta v poštev, čeprav je bila na dlani. Razlaga za narodno ime Slovenci in seveda tudi za besedo Slovenci so iskali zgodovinarji in jezikoslovci samo na osnovi skrčene oblike Slov- ali Slav-, vzete iz vzhodnoslovenske oblike Slavjan, ne pa na osnovi slovenske oblike Slovenci, čeprav so Slovenci edini narod, ki nosi to ime v neokrnjeni in prvotni obliki. Tako so nastale razne fantastične razlage, npr. da izhaja iz slav-iz besede slava, ki pa pride v resnici po zamenjavi črk oziroma

glasov iz latinske besede laus, ali iz neke dozdevne reke Slav ali Slov, ki je bila morda istovetna z zgornjim tokom Dnjepra. Ta voda je baje tekla tako počasi, da je tvorila močvirja, in v teh je po tej teoriji iskati pradamovino "Slavjanov". Morda je navdihnila to razlago angleška beseda slow, ki pomeni "počasi". Pri tej priložnosti in iz raznih vzrokov neverjetni razlagi vztrajajo panslavistično usmerjeni ruski, poljski pa tudi razni drugi jezikoslovci in zgodovinarji še zdaj, delno iz želje, da bi identificirali pradamovino "Slovanov" na lastnem državnem ozemlju, delno iz trmastega vztrajanja pri tradicionalni razlagi, čeprav je seveda popolnoma neverjetno, da bi se bilo oblikovalo kako mnogostevilno ljudstvo, kakršno bi bili morali biti tisti Slovani, ki so se razširili po skoro vsej vzhodni Evropi, v kakem močvirju in da bi bili pri svojem izhodu iz močvirja izpodirili ali uničili vse druge narode, ki so do tedaj živeli na obširnih vzhodnoevropskih ozemljih, kot npr. Sciti, Sarmati, Goti, Kazari, Balti, Finci in drugi. To je čisti mit.

Realistična razlaga, tudi kar zadeva druge narode slovanske jezikovne skupine, je pač ta, da so se vsi izoblikovali iz prvotnih tam bivajočih narodov, s katerimi so se spojili pozneje, v zgodnjem srednjem veku priseljeni skandinavski narodi. To je npr. dokazoval za Ruse rajni zgodovinar Andrej Amalrik, za kar je bil izključen z vseh sovjetskih univerz, in take razlage so se pojavile nekajkrat že tudi pred njim, npr. pri Hrvatih, a so bile vselej s sramotjenjem utišane. Slovenski narod pa zanima seveda samo njegov lastni izvor in ta se, kot rečeno, lahko z odvisnosti, pa tudi etimološko in etnološko zasleduje nazaj do Vandalov in do njihove prvotne domovine Skandinavije v današnji srednji Svedski in južni Norveški. Vsaj tudi nekaj časa pred selitvijo dalje na jug so morali bivati Vandali tudi v severnem Jütlandu, kot še zdaj dokazuje ime za severni del danskega polotoka - Vendsyssel (Vendška dežela), pa tudi nekdanje ime za rt Skagen na severnem koncu Vendsyssla - Vendilskagi. Beseda "skagi" (Skagen) je ista kot slovenska beseda zgaga v pomenu "zgaga me dere", nekaj, kar moli ven ali je nadležno, napoti, torej tudi rt, ki moli daleč v morje.

Prvotni pomen narodnega imena Vendals, v latinski obliki Vandali, je bil gotovo "trgovci" in se je napašal v stoletjih pred Kristusovim rojstvom na skandinavskih trgovcih, ki so potovali s svojimi odpravami na jug, bodisi po morju do atlantske obale srednje Galije, današnje Francije, kjer so zapustili svojo sled -verjetno zaradi trgovskih postojank, ki so jih tam ustanovili - v imenu dežele Vandeje (Vendée), bodisi po Renu, Elbi, (Labi) in Odri. Ko so se izkrcaji v današnji Švici iz svojih rečnih ladij na Renu, so potovali čez alpska sedla v Italijo, prav tako pa tudi po izkrcaju iz ladij na Labi in Odri čez Norik ali zahodno Panonijo v Italijo ali na ilirski Balkan, včasih pa najbrž celo do Grčije in še naprej. Tako se je pač prišlo do prvotnih in podjetnih moči, ki so vodili te odprave, ime Vendi, v praskandinavski obliki Vendals (trgovci), nedvomno po latinski, besedi venditor (prodajavec, trgovec) in vendo (prodajam, trgujem), ki pa je bila morda prvotno etruščanska. Na jug so vozili ti davni skandinavski trgovci prodajat kožuhovino, jantar, med in morda tudi suhe ribe, trske in polenovko, nakupovali pa so tam izdelke galske, etruščanske, rimske in ilirske umetne obrti, zlat, srebrn in bronzast nakit, zlasti ogrlice in prstane, lepo izdelano kovinsko posodje, posebno kupice, skledine in kotle, pa tudi orožje -čelade, meče, ščite in sekire. O tem priča najdba zaloge čelad iz časa nekaj stoletij pred Kr. v Negovi na Štajerskem, skozi

katero je najbrž peljala takratna trgovska cesta. Čelade so italjskega izdelka, a ena ima vrezan kratek a, doslej najstarejši pragermanski ali prandordijski napis v etruščanskih runah. Vrezal ga je kak prodajavec v Italiji, seveda po želji kupca, ali pa ta sam, če je znal pisati v runah. Kupovali in uvažali so v skandinavske dežele tudi obleke, tkanine, zlasti fino platno in svilo, steklene izdelke, dišave, začimbe in drugo, kar je veljalo za luksus, pa tudi razno orodje in celo kako eksotično posebnost, npr. opice, ki so jih dobivali italjski trgovci iz Afrike.

V Italiji so prevzeli poleg teh stvari največkrat tudi izraze zanje, ki jih je še danes najti v skandinavskih jezikih, pa tudi v slovenščini, npr. kopp (kupa), skaal (skleda), kittel (kotel), lin (lan), sköld (ščit) itd., pa tudi apa (opica) in iz tega "oponašati", posnemati po opičje. Tako je npr. tudi izraz aureus (zlatnik) pustil v skandinavskih jezikih sled v besedi ör, ki je prvotno tudi pomenila zlatnik, zdaj pa je le še izraz za najnižje denarno enoto, stotinko sedanjih valut, v slovenščini pa v besedi ara (denar, ki se da za "aro", jamstvo pri kupčijah z nepremičninami in drugimi večjimi vrednostmi). Prvotno je šlo pri ari najbrž za enega ali več rimskih zlatnikov.

V Italiji so se naučili skandinavski trgovci od Etruščanov ali od kakih njihovih sosedov tudi ruske pisave, katero so s časom, najbrž v prvih stoletjih po Kr., preoblikovali po svoje, a so jo uporabljali prvotno ravno v trgovske namene, kar se da sklepati po dejstvu, da se je začnela skandinavka oziroma prandordijska runska abeceda s črko f, po besedi fe, slovensko ficki, ki je pomenila prvotno govejo živino, pa tudi konje in drobnico, v poznejših časih pa tudi sužnje, torej premično premoženje. Živina pa je služila v času, ko še niso poznali kovane denarja, za plačilno sredstvo.

Prvotno so pač uporabljali trgovci pisavo z runami za to, da so si zapisovali ali bolje rečeno vrezavali na rovaš svoje zaloge in svoj izkupiček, pa tudi zaslužek članov svoje odprave. To je moral biti tisti dozdevno tako skrivnostni začetek nordijskih run, o katerem se toliko razpravlja. Slovenska beseda rovaš ni drugača kot pradavni ali natančneje rečeno prandordijski izraz za palico, v katero so si naši daljni predniki vrezavali v runah (znamenjih) svoje račune in dneve, ki si jih je bilo treba zapomniti. Taki rovaši so bili v rabi v Sloveniji vse do modernega časa in so morda kje še danes. Zlog ro v besedi rovaš je okrnjena oblika besede run (runa), zlog vaš pa je fonetično in po pomenu v tesnem sorodstvu s srednjeveško norveško besedo váttr ali izvorneje váttr (priča, tisti, ki ve), torej bolj ali manj dobesedno "rumska priča" ali "rumski vedež".

Čez sedanje slovensko ozemlje je peljala po ugotovitvah arheologov nekdanja "jantarska cesta", glavna trgovska pot, po kateri so uvažali italjski in še bolj nordijski trgovci v Italijo toliko cenjene jantar. Arheološke izkopanine iz zgodnje dobe slovenske naselitve dokazujejo, da so tedanji naseljenci, pa naj so se imenovali še Vandali ali že Slovenci, znali vdelavati jantar v kovinski nakit, kar je bila tudi ena od značilnosti kottlaške karantanske kulture.

Ti skandinavski potujoči trgovci so bili ne samo pogumni, odločni, podjeni in seveda bogati, ampak tudi brihni in predvsem najbolj izobraženi ljudje na severu, saj so poznali svet in znali do neke mere tudi pisati in brati, kar je veljalo v tistih časih za naravnost čarovno sposobnost. Tako ni čudno, da so bili vodilna, vladajoča plast v svojem ljudstvu in imeli v rokah odločujočo oblast, če ne formalno, pa dejansko. Zato je prešla oznaka zanje -trgovci, vendals -na vse ljudstvo, ki se je začelo tako imenovati Vendals. Njihovo ime pa se je prišlo tudi nekaterih njihovih trgovskih naselbin oziroma trgov, ki so se razvili okrog njihovih trgovskih postaj na

vzhodnem robu Italije. To so bili po vsej verjetnosti tisti Veneti, o katerih se toliko govori in piše ne samo v zvezi s prazgodovino vzhodnoitaljskih krajev, ampak tudi v zvezi s prazgodovino slovenskih krajev, ki mejijo na Italijo. In s tem si je tudi razlagati dejstvo, da sicer ni mogoče zanikati obstoja Venetov, ki ga izpričujejo med drugim imena nekaterih krajev kot npr. Venezia (Benetke), da pa zgodovina nič ne ve o kaki politični zgodovini Venetov oziroma o kakem venetskem narodu in kakih njegovih vojnah. Ti trgovci se pač niso vložili v deželah, v katere so prišli po kupčijah in v katerih so imeli samo miroljubne trgovske postojanke, čeprav se da po široko razpredenih krajevnih imenih sklepati, da so imeli gosto mrežo trgovskih postojank in da so razpolagali po vsej verjetnosti celo s pristaniškimi postojankami, na kar kažejo imena Trst (Tergeste, nordijski torg, t.j. trg), Gradež (Grado, iz gard - kmetija, posestvo, postojanka) itd. V teh krajih so se odvijale kupčije med odpravami s severa in odpravami, ki so prihajale iz severne in srednje Italije. Zdi se, da so se odpravljali nordijski trgovci iz takih obmorskih postojank tudi na pomorske odprave kam dalje v Sredozemlje, saj so bili nedvomno že tedaj dobri morjeplovci.

Tudi imena raznih drugih krajev dajo sklepati, da so skandinavskega izvora in da so jim jih dali davni nordijski trgovci, ki so potovali po vsej vzhodnoalpska sedla, prek katerih so držale starodavne trgovske poti. Ti trgovci so najbrž imeli tam tudi svoja oporišča (Tolmin, iz besed dal ali dol, dolina, in munn, iztek, odprtina, ustje, torej Ustje doline; Bovec, iz bōl, bols, bivališča, itd.). Na jantarski poti ob prehodu čez Donavo je ležala Vindobona, iz Vindby, Vindska ali Venska vas, ki je dala ime Dunaju (Wien).

Iz vrst takih skandinavskih trgovcev, ki so dobro poznali za tedanje pojme severnjakov bajno bogato in že zaradi toplejšega podnebja in vina tako vabljivo Italijo in ki vsi po vrsti gotovo niso bili miroljubni ljudje, so morali biti tudi tisti poglavarji, ki so leta 113 pred Kr. peljali trume nordijskih Kimbrov in Tevtonov v Norik, kjer so premagali rimsko vojsko nekje pri današnjem Beljaku ali v Slovenskih goricah in nato nad deset let penili od Norika do Galije in Španije ter nazaj, dokler niso bili potolčeni.

Ime Kimbrov je izhajalo iz beede kempa (boj) in je torej pomenilo "bojevnik". Ta beseda je ohranjena v slovenščini v narečnem izrazu "kampele" in morda v glagolu kepati se, kar je pač prvotno pomenilo bojevati se s snežnimi kepmi. Ime Tevtonov pa je prišlo iz besede thjóð (ljudstvo, množica ljudstva), na kar spominjata izraza "čuda ljudstva" in "Cuš", nemška psovka za koroške Slovence. Izraz "čuda" je prvotno gotovo pomenil ljudstvo; ker pa se je s časom izgubil njegov pomen zaradi sličnosti z besedo "čudo", so ljudje začutili potrebo dodati besedi "čuda" še dopolnitev v obliki besede "ljudstva", da so vrnilo izrazu prvotni pomen v smislu "začuda dosti ljudstva". Iz nordijskega izraza thjóð je gotovo tudi madžarska beseda Tóth, ki pomeni "Slovenec" ali "Slovan", "Slovak".

Iz zgodovinskih podatkov je razvidno, da so šli Kimbri in Tevtoni na jug po isti poti, ki so jo uporabljali tudi skandinavski trgovci, ki so potovali čez Vzhodne Alpe v Italijo. Vojščaki s severa so peljali s seboj tudi svoje družine in so torej imeli namen, da se za stalno naselijo v Noriku ali v Italiji, a jih je po zmagi zapeljala želja po plenu. Končno, po porazu obeh nordijskih vojsk, pa je bilo preživelim dovoljeno, da se naselijo v Noriku.

S temi Kimbri in Tevtoni se je sprožil val selitev skandinavskih ljudstev na jug. Tem "izseljenecem" so namreč kmalu sledili drugi. Rimski zgodovinar in pisatelj Tacit že omenja v svoji (Nadaljevanje na 4. strani)

KAKO JE NASTAL SLOVENSKI NAROD

Franc Jeza

(Nadaljevanje s 3. strani)

knjigi "De origine et situ Germanorum liber", napisani okrog leta 90 po Kr., na tleh današnje vzhodne Nemčije in zahodne Poljske, nekako med Elbo in Vislo, mnoga ljudstev vandskega in gotskega izvora, ki so se gotovo preselila tja iz Skandinavije. Se posebej omenja "Venede" (Vende) in piše o njih, da jih je prištevati "h Germanom, ker si postavljajo trdne hiše, nosijo ščite in krepko, hitro in radi pešajo; čisto drugače je pri Sarmatih, ki prebijejo svoje življenje na konju in vozu". A najbolj gotovo lahko identificiramo tedanje prednike Slovencev v ljudstvu Lugijcev, ki je živel v Slezi. Med njimi omenja Tacit plemo Harijcev in piše, da so nosili njihovi vojščaki črne ščite, telesa so imeli pobarvana, za boj so si izbirali temne noči in so povzročali pri sovražnikih strah že samo s svojo grozljivostjo in skrivnostnostjo kot "vojska strahov". Ime Harijci, pa najbrž ni pomenilo drugega kot "harjis", vojska ok vojščaki. V tej obliki je ta beseda znana iz gotskega jezika, a vandski in gotski jezik sta si morala biti tedaj še zelo blizu.

Kot se je večkrat dogajalo, je Tacit tu verjetno zamenjal različne plasti istega ljudstva za različna plemena. Pod Harijci je zato razumeti lugijsko oziroma vandsko vojsko, ki pa seveda ni bila naga in s črno pobarvanimi telesi, ampak oblečena v temne kože ali celo kožuhe, morda z rogovi na glavi, da je spominjala na današnje korante. Z nagim vrhnjim telesom bi bili lahko šli Harijci v boj samo dva ali tri mesece v letu. Tacit je napisal tisto, kar je slišal pripovedovati, govore pa so tudi takrat rade pretiravale.

Po Tacitu so živelj severno ali severovzhodno od teh vandskih plemen Goti. Ko so se oboji sredi drugega stoletja, pomaknili naprej proti jugu, so ostali geografsko v istem medsebojnem odnosu. Goti so se držali vzhodno od Vandalov in tako si je razložiti, da so zasedli ozemlje severno od Črnega morja, med Donom in spodnjo Donavo. Vandali pa so prodirali skozi Moravsko na Slovaško ter se ustavili ob meji rimskega imperija, ob Donavi. Večkrat so skušali vdreti na ozemlje rimske države, včasih sami, včasih v družbi z drugimi germanskimi ljudstvi in Sarmati, a so bili vedno spet odbiti, tako v letih 171, 248 in 270. Ob tej zadnji priložnosti so se morali pri sklenitvi miru obvezati, da bodo prepustili Rimljanom kot talce sinove svojih poglavarjev in plemenašev ter 2.000 konjenikov za službo v rimski vojski. Ta vandska konjenica je bila potem znana pod imenom "ala VIII Vandilorum".

To pa Vandalov ni ukrotilo in že leta 277, nato pa še naslednje leto, so poskusili s prodorom v bolj zahodni smeri, a so bili spet premagani, tokrat v družbi z Burgundi, ki so bili tudi skandinavskega izvora; njihovi predniki so prišli najbrž z otoka Bornholm. Obakrat jih je premagal "vojaški" cesar Probus. Ker se niso držali mirovnih določil, jih je isti cesar še enkrat napadel, ujel njihovega poglavarja Igila (Jeza) in velik del bojevnikov, jih poslal v Britanijo ter jih naselil kot mejne stražarje. Na to spominja baje ime anleške pokrajine Cambridgeshire.

A že kmalu nato je del Vandalov, skupaj z oddelki Gotov in Gepidov, spet prodrl proti jugu na rimsko ozemlje južno od Donave. Leta 335 jim je cesar Konstantin Veliki končno dovolil naselitev nekje v Panoniji, najbrž v krajih današnje Spodnje Avstrije. Tam so postali znani pod imenom Heruli, kar je samo rimski zapis oziroma oblika prandrijske besede erilar (erilaz), pozneje staronordijsko jarl, kar je pomenilo poglavar. V tej besedi je tudi videti izvor slovenske besede kralj oziroma knjižno kralj, seveda po metatezi jarl - jral - kral. Ohranila pa se je tudi v nekaterih

priimkih kot npr. Jerala, Jerila, Jeruc itd. Beseda kralj je doma samo na področju zahodnoslovenskih jezikov, kjer so nekdanji živelj med svojim postopnim prodiranjem proti jugu Vandali.

Seveda so Vandali med tem prodiranjem, ki je trajalo stoletja, tudi sprotili poselili zasedene dežele, toda od tam se je vedno vzdignil nov val vojščakov z družinami vred, ki so hoteli naprej proti bogatejšemu in sončnejšemu jugu. Ni pa dvoma, da so istočasno tudi še vzdrževali zveze s svojo pradamovino v južni Skandinaviji, posebno okrog Osla, odkoder so prihajale vedno nove skupine "izseljencev" in tako okrepile potomce prvotnih nordijskih kolonistov v srednji Evropi. Na to spominja morda slovenska beseda kmet, ki se zdi sorodna z gotsko besedo qums (prihod) in je torej verjetno pomenila prišlek, priseljenc, kolonist.

Zdi se, da so Vandali, katere so začeli imenovati Rimljani s časom po njihovih poglavarjih (herulih), s katerimi so imeli opraviti pri pogajanjih, po letu 335 držali sporazuma, sklenjenega s Konstantinom Velikim, in niso več silili čez mejo ozemlja, ki jim je bilo določeno, dalje na rimska tla. Pač pa so se začeli zapletati v spopade z ljudstvi na svojih drugih mejah, posebno s tistimi na vzhodu, ki so se skušala s premikom na zahod izmakniti hunskega pritisku z vzhoda. V nevarnosti pred Huni se je začel tudi vandski narod, ki je bil dosegel na vsem svojem naseljenem področju med Baltskim morjem in Donavo že precej visoko stopnjo omike in blaginje, kot dokazujejo arheološke najdbe. Ta omika je temeljila tako na kulturni dediščini, ki so jo bili prinesli s seboj že prvotni naseljenci, kot tudi na omiki tistih, ki so se vedno spet na novo priseljevali iz Skandinavije in Danske. Ti priseljenci so kot se zdi, pravili starim naseljencem Selingi ali Silingi - odtod ime dežele Slezijske - glede na to, da so bili že stalno naseljeni. Izraz "selling" je pač pomenil "naselnik", prebivavec "na selah". Beseda sele, v knjižni obliki sela, pomeni danes v slovenščini manjšo, bolj ali manj na samem ležečo naselbino. Isti izraz - sele - ima v norveščini pomen "kraj", v podobnem smislu kot v slovenščini, izraz "sel" pa ima pomen "koča", zlasti planšarska koča.

Na vandsko omiko v Slezijski pa sta vplivali tudi rimska civilizacija in gotska omika z vzhoda.

Povezavo s prvotno skandinavsko kulturo dokazuje sorodnost med kulturnimi ostanki, ki jih razkrivajo arheologi v Jütlandiji, čez katero so se selili Vandali in kjer so nekatere skupine tudi dalje časa bivale, in izkapaninami v Slezijski.

Dober odnos med Vandali in Rimljani v drugi polovici 4. stoletja pa dokazuje dejstvo, da so šli številni Vandali v rimsko vojaško službo, v kateri so dosegli tudi visoke položaje. Vandal je bil npr. slavni zahodnorimski vojskovodja in državnik Stilihon. Tedaj so bili Vandali že kristjani arijanske sekte in tako tudi Stilihon. Za arijansko krščanstvo so jih pridobili gotski misijonarji ali pa tudi Vandali, ki so dobili bogoslovno izobrazbo pri Gotih in so si izoblikovali versko izrazoslovje po gotskem, kar dokazuje dejstvo, da je še danes najti v slovenskem cerkvenem jeziku na stotine gotskih besed, kar jih najdemo že v gotskem prevodu štirih evangelijev škofa Vulfila iz sredine 4. stoletja. To je bilo doslej popolnoma prezeto tako v slovenskem jezikoslovju kot tudi v cerkveni zgodovini.

Okrog leta 400 se je odločil del severnozahodni Panoniji in v severovzhodnem Noriku naseljenih Vandalov, da si poiščejo, enako kot Zahodni Goti, druga, bolj varna in ugodnejša bivališča v južnih deželah. Povezali so se z Alani, ki so bili baje iranskega izvora in so bivali nekje vzhodno od njih, s Svevi in s skupinami

Gepidov ter Sarmatov na ozemlju vzhodne Panonije. Najprej so leta 401 skušali vdreti pod vodstvom svojega kneza Godigisla v Italijo, toda Stilihon jih je zavrnil. Vendar je tudi tokrat, kot vedno, kadar je imel opraviti s svojimi rojaki in z Goti, pokazal kljub svoji vojaški odločnosti tudi razumevanje za njihove težave in jim je zato ponudil nekako zavezniško pogodbo, po kateri so se lahko v zameno z pomoč, ki bi jo dajali s svojimi vojaškimi, zlasti konjeničnimi oddelki rimski vojski, naselili v Noriku ob meji proti južni Germaniji, verjetno torej na širšem ozemlju ob Donavi in današnji Gornji in Doljni Avstriji. Toda že leta 405, v istem letu, ko so Vzhodni Goti pod Radagaisom vdrli v Italijo, kjer pa so bili poraženi od Stilihona, so Vandali, verjetno pod vtisom teh dogodkov, prekršili pogodbo z Rimom in se tudi odpravili na pohod. Gotovo pa so bili že obveščeni o Radagaisovem porazu, zato so se odpravili proti zahodu. Tamkajšnje dežele so morali dobro poznati ne le zaradi svojih trgovskih zvez z njimi, ampak tudi zaradi pohodov svojih vojaških kontingentov in najemnikov v rimski službi in zaradi zvez, ki so jih vzdrževali z rojaki, ki so bili naseljeni v Angliji. Ena izmed značilnih lastnosti vandskega naroda, ki se kaže tudi še danes pri Slovincih, je bila namreč navezanost na sorodstvo in na "staro domovino".

Pohod je trajal več let. Vandska vojska, ki je peljala s seboj žene in otroke, je v neprestanih bojih z Rimljani in Franki, v katerih je padel sam knez Godigisl, na Silvestrovo lea 406 prestopila zamrzi Ren in se nato usmerila v južno Galijo. Kako leto pozneje so vandski vojščaki s svojimi družinami prodrli v Španijo in se naselili v današnji vzhodni Galiciji in južni Španiji, kjer še danes spominja nanje dežela Andaluzija, t.j. Vandaluzija, medtem ko so zasedli Svevi zahodno Galicijo, Alani pa Luzitanijo na ozemlju današnje Portugalske. Tudi tam pa so se Vandali in ostali zapletali v pogoste boje z Rimljani, Zahodnimi Goti, ki so vdrli v Španijo za njimi, pa tudi med seboj. Pri vsem tem so si z leti zgradili na sredozemski obali močno ladjevje, pri čemer sta gotovo prišla do izraza njihova podedovana tradicija in veselje do pomorstva, pa tudi izkušnje novih prišlekov iz Skandinavije, ki so bili z njimi.

Že leta 429 so vdrli Vandali pod vodstvom mladega kralja Gejzeriha v rimsko severno Afriko, ki je bila politično in vojaško oslabiljena od uporov, in ustanovili tam svoje kraljestvo s središčem v Kartagini. Leta 455 je Gejzerih pristal s svojim ladjevjem v Ostiji in od tam napadel ter zavzel Rim, po katerem je vandska vojska plenila štirinajst dni in se nato z bogatim plenom vrnila domov. Vendar pa ni povzročila v njem takega razdejavanja kakor pozneje Goti, in izraz "vandalizem" za divjaško in nesmiselno razdejavanje je nastal šele v moderni dobi v Franciji.

Moč vandskega kraljestva v severni Afriki sta podkopala po Gejzerihovi smrti državniška nesposobnost njegovih naslednikov in njihov arijanski verski fanatizem, ki ni dopustil mirnega in plodnega sožitja s katoliškim rimskim prebivalstvom. Tako je postalo vandsko kraljestvo že leta 533 plen Bizantincev, ki jih je vodil slavni vojskovodja Belizar, in s kraljestvom vred je izginilo tudi vandsko prebivalstvo, ker ga je dal cesar Justinijan preseliti in razkropiti. Računa se pa, da ni nikoli preseglo 90.000 duš.

Tako maloštevilno ljudstvo in s časom pomehkuženo od toplega podnebja in bogastva ter razskošja, kljub svoji veliki pomorski sili ni moglo za stalno vzdržati pritiska na svojo teritorialno zelo raztegnjeno državo, ki je obsegala poleg vse zahodne polovice severnoafriškega obalnega ozemlja od Tangerja do južne Tunizije tudi Baleare, Sardinijo in zahodno Sicilijo. Bilo je edino germansko

CULTURES CANADA

Volume 3, number 2, 1982, page 1.
Fighting Racism

Mr. Fleming's New Initiatives

Multiculturalism Minister Jim Fleming has released figures from a Gallup Poll on racial attitudes in Canada which he said reflect both reasons for concern and reasons for optimism.

Mr. Fleming stressed that the poll, commissioned by the Multiculturalism Directorate, is a complex document that will require considerable time to analyze. He said he plans to take a long, thoughtful look at how to deal with its conflicting signals; and he will not release the full data until the necessary studies have been completed. But the Minister said that preliminary analysis of the findings confirms what visible minority leaders have been advising him — that prejudice and misunderstanding does exist in Canada, especially with the resurgence of Ku Klux Klan activities last year.

The poll is the latest step in a campaign initiated by Mr. Fleming last summer to fight racism in Canada (Cultures Canada, Vol. 2, No. 4). The Minister has also convened a national symposium on race relations and the law which will be held in Vancouver, April 22-24. Other initiatives on race relations undertaken by Mr. Fleming include the establishment of a national race relations unit within the Multiculturalism Directorate; initiatives in Toronto to counter an upsurge of racial violence; the commissioning of situational reports on race relations in 11 Canadian centres; and an allotment of ongoing funds for public education.

Mr. Fleming said the poll was taken in response to the concerns of minority groups, an apparent increase in racially-motivated incidents last year, and heightened media coverage of such incidents. He said that he felt it necessary to try to determine the level of support that exists for sentiments expressed by groups like the Ku Klux Klan, and as well the widely-held fear

Multiculturalism Minister Jim Fleming

that racism increased in difficult economic times. "We want to be prepared professionally and effectively to offset that situation," he added.

The Minister said that the data uncovered will be employed in programs of the Multiculturalism Directorate. It will also be made available to other federal departments, other levels of government, human rights commissions, concerned individuals, and voluntary sector agencies working to overcome elements of racism in Canadian society. The Multiculturalism Directorate will use the data to focus its programs — either conducting further research as a result of attitudes identified in the poll, or developing new programs to overcome misperceptions.

Mr. Fleming cautioned that while the Gallup figures appear to show some disturbing support for racist attitudes, they also provide encouraging evidence of tolerance. He noted that the results for two questions, taken in juxtaposition, tend to offset each other. He cites Question 11, where 71 per cent of the 2,094 individuals polled disagreed with the proposition "I would cut off all non-white immigration to Canada" (only 12 per cent agreed); while Question 6 produced a 58 per cent agreement with the statement, "I would limit non-white immigration and those who were let in would have to prove themselves before they were entitled to government-supported services". In releasing the preliminary data, the Minister stressed it is important the figures be contemplated in a context of balance.

• Sovjetska Zveza ima skoraj 1 milijon zdravnikov in 3.3 milijona bolniških postelj. Kljub temu se zdravstveno stanje prebivalstva slabša. Pričakovana dolgost življenja za moške se je znižala od 66 na 63 let; število smrti na 1000 prebivalcev se je zvišalo od 1.1960 do 1890 od 7.1 na 10.4 in umrljivost manj kot eno leto starih otrok se je dvignila od 22 na 1000 živorojenih 1.1970 na 28 1.1981.

ljudstvo, ki je v dobi preseljevanja narodov prodrlo v severno Afriko in se tam naselilo. A mu je zmanjkalo moči, da bi se bilo tam tudi obdržalo. Edini spomin nanj je danes tam svetlejša polt in morda celo sivomodre oči kakega Bebera in pa kak kovanec s podobo kakega vandskega kralja, ki ga izbrskajo iz peska.

(Dalje)

A STAR IS BEST SEEN AT NIGHT

PRIDE — is the pleasure one takes in his own achievements and in the creation of his own character
ADMIRATION — is the pleasure one takes in the character and achievements of another human being

Excerpt from Dr. J.P. address at the University of Pittsburgh
Ms. Marcia Colbert

When almost 10,000 people show up for the christening of one infant, you know something unusual is going on.

As if it isn't enough for the military rulers of Poland that they face a massive resistance movement in the Solidarity labour union, they also face that equally potent danger - a leader who symbolizes the movement. Just ask the Southern segregationists who tried to withstand Martin Luther King Jr.

In Poland, leader-symbol Lech Walesa has the government of Gen. Wojciech Jaruzelski, not to mention the Kremlin, so worried that it wouldn't even allow him out of "detention" to attend the baptism of his infant daughter, Maria Victoria was born after her father was jailed during the Jaruzelski

crackdown on Dec. 13. An empty wooden chair placed before the altar symbolized the father's enforced absence.

In the old Stalinist days, Mr. Walesa might have just disappeared forever behind the high walls of some prison. Now the Eastern Block countries are anxious about their reputations to avoid that kind of easy "solution". They must know well that making Walesa a slain martyr would be even worse.

So the Jaruzelski government has a tiger by the tail. And it must know more than ever after 10,000 people crowded the Church of God's Providence in Gdansk for the christening. The longer Mr. Walesa stays in jail, the greater problems his release will create for the regime.

"To be defeated and not to surrender, that's victory..." — Marshal Pilsudski

The 27 year old Zbigniew Bujak, leader of Solidarity's Warsaw branch, still at liberty, has appealed to Polish soldiers and policemen to "listen to their conscience and remember that they are first human beings and Poles and only second the executors of orders, used for fratricide..."

Bujak escaped arrest in the early hours of Dec. 13, when most of his colleagues in the 107 member union leadership were seized by the police in Gdansk. In his message Bujak said preparations for martial law had taken at least nine months, which was proof of the great role played by Solidarity in Poland's rebirth and the fear that the union inspired among its enemies.

Addressing the families of murdered workers he expressed hope that their pain and grief would lead to a new Poland in which people would never again be killed for demanding their human rights. He predicted that the final victory will be on the side of Solidarity, on the side of the nation.

Turning to the families of those detained, including Walesa's wife and seven children, he said he believed "that out of your suffering will come a Poland without prisons and internment camps, a Poland without police roundups and without constant fear..."

"Great people are just ordinary people with an extraordinary amount of determination..."

Planinko

Fear of government troops? Why should I fear? A government troop lays a hand on me or one of mine and I'll sue him. I'll sue the whole damn government. I have my rights!

It is so nice to have rights. What would it be like to have no rights? You can't possibly imagine. What

would I do without my worker's rights? What would Lech Walesa do if he had mine?

I can stay at home when I get sick and never miss a day's pay. I can strike when I feel that I am getting a raw deal. I can make demands upon my government and my employer and I get atten-

tion. Not a prison term!

What do you know about the Russians? To you the Russians are just bad people. They are not like Americans - good people who always do the right things. The only thing you know about them is what you read about them and hear about them.

They were oppressed themselves for a long, long time by their own leaders. So they overthrew those leaders and replaced them with new leaders who are even more oppressive than the old ones. The new leaders made prisoners of many of the smaller countries surrounding them. Poland is one of these countries. All you really know about Poland and Russia is that Russia has held Poland in captivity for about 37 years now.

If you were a black American or a poor American, you might know a little more about oppression. But you are not. You are soft, spoiled like a pampered brat. How can you possibly know what it's like to be a Pole?

It is springtime again and it would be a good time to reflect upon the situation in Poland and other Communist-occupied countries. Don't be spoiled Americans who cannot conceive of real oppression and hardship and hunger! There are some Americans who can, but there are so many more who cannot.

SLOVENSKI MECENI

Premnogokrat beremo in slišimo, da smo Slovenci pre malo darežljivi. To še posebej ako gre za slovenske kulturne in politične zadeve. V ZDA smo zasledili nekaj mecenjskih darov, vendar namen je bil starostni dom ali pa šolski fond SNP, ki je za žalost samo odprt članom te "napredne" organizacije. Zadnje čase je prišlo vendar do presenetljivega premika.

Prijetno je bila slovenska javnost presenečena, ko so v glavnem duhovniku poravnali dolg v višini čez štirideset tisoč dolarjev Slovenske kulturne akcije v Argentini. Še toliko bolj prijetno preseneča mecenjski dar čast. g. Ivana Tomažiča, ustanovitelja in voditelja Korotana na Dunaju. Njegovo darilo v višini 100.000 šilingov (to je skoraj US \$ 7.000.-) je ustanovna naložba sklada za posepeševanje raziskovanja in uveljavitve slovenske zgodovine. Iz obresti te začetne naložbe bo leta 1986 podeljena prva nagrada piscu, ki bo uspešen s svojim delom v prej omenjeni temi.

K gornji razveseljivi novice omenjamo še lepo brošuro „Glas Korotana“, ki je bila izdana ob 15 letnici doma. V tej brošuri so krasni članki iz slovenske zgodovine.

Ob misli na posrečeno rešitev finančnega problema pri SKA in k temu dodane gotove razpisane nagrade SKA v Buenos Aires-u, nadalje zasnovane rešitve pri Mladiki v Trstu in sedaj še razveseljiva novica na Dunaju nam vlijavajo v naše duše zadoščanje z zaključkom, da še ni odbila zdajnja ura slovenski pluralistični skupnosti v zamejstvu in izseljenstvu.

Dr. Peter Urbanc

• Lech Walesa, internirani predsednik Solidarnosti na Poljskem, in brazilski nadškof Helder Camara sta si delila nagrado "Ustvarjalec miru", ki ga je podelila mladinska misijonska družba s sedežem v Turinu. Nadškof Camara je izročil svoj del (kakih 40.000\$) v zasebni avdienci papežu Janezu Pavlu II, da jih porabi za dobrodelne namene na Poljskem v imenu brazilskih revežev, katere zastopa, ker po njegovem mnenju Bog rad vidi, če reveži mislijo tudi na druge reveže.

• Leta 1981 se je rodilo kakih 125 milijonov otrok. Od teh jih kakih 12 milijonov ne bo pričakalo prvega rojstnega dneva.

Pope John Paul II greets Walesa in Rome

Malo zgodovine

Te dni poteka 40 let od tistih najstarejših dni slovenske zgodovine, ko je KP (komunistična partija) svoj lastni narod oklicala za narod izdajalcev in ga obsodila na smrt. Pred temi mednarodnimi revolucionarji kar čez noč ni bil varen nihče, ki je svoj narod zares ljubil in hotel na svoji zemlji mirno in pošteno živeti. Taka je bila večina naroda. Prav tako je ves narod srečno hrepenel po uničenju svobodi. Edino peščica komunističnih plačancev je bila že od vsega začetka usmerjena proti narodu in je delala za zmago revolucije.

Takoj po razpadu kraljeve Jugoslavije so komunisti posebno na Gorenjskem in Štajerskem z okupatorjem sodelovali in ovajali zavedne Slovence tujcem. Poleg tega niso niti mislili na kakšen odpor vse do 22. junija, ko je Nemčija napovedala Sovjetski Zvezi vojno, ker so bili nacisti in komunisti povezani z Ribbentrop-Molotovovo pogodbo. Tedaj se je vsaj na zunaj začela drugačna igra, katero so poznali samo vodje svetovne revolucije. Slovenski komunisti so dobro vedeli, da s svojimi resničnimi nameni in cilji pred narod ne smejo in ne morejo. Zato so organizirali zglasno OF (osvobodilno fronto) in oklicali borbo za svobodo. Da pa je bilo partizanstvo od vsega začetka protinarodno, da je vse skupaj (vključno medvojno in povojno, domačo in svetovno propagando) le zločinska politična laž, za to je na stotine in tisoče neizpodbitnih dokazov. KP je imela samo en namen: totalno uničenje svojih idejnih nasprotnikov, izvedbo komunistične revolucije in prevzem oblasti. To je dejstvo, vse drugo je propaganda in laž. Okupacija komunistom ni bila vzrok za nastop. Vojna, s strahom in zmedo, ki ju je prinesla, jim je bila samo odskočna deska za začetek revolucije, katere bi v mirnem času nikoli ne izvedli. Čeprav so celo z dvignjeno pestjo pozdravljali: "Smrt fašizmu — Svoboda narodu!", so se komunisti vezali s fašisti in nacisti proti slovenskemu narodu, namesto svobode pa so prinašali in prinesli suženjstvo, diktaturo in smrt. Sam Kardelj je na nekem sestanku najtlačneje razkril cilje OF, ko je dejal, da ni važno, koliko žrtev bo zahtevala revolucija, tudi če ostane samo pet Slovencev pa bodo ti komunisti, je Partija dosegla svoj namen.

Cisto do pike se ta napoved ni izpolnila, prišli so pa precej daleč. Iz raznih poročil je razvidno, da je samo v ljubljanski pokrajini, ki je med okupacijo štela približno 330.000 prebivalcev, po krivdi OF do konca 1943. leta izgubilo življenje nad 15.000 ljudi, do konca revolucije pa je bilo nad 30.000 žrtev. Trobilo OF, Slovenski Poročevalec, je v času italijanske okupacije v vojaških poročilih navajal, da so partizani pobili povprečno 100 italijanskih vojakov na dan, torej bi jih po teh podatkih v Sloveniji moralo pasti med 702 dni trajajočo okupacijo vsaj 70.000. Kako zlagana so bila ta propagandna poročila, se vidi v italijanski knjigi "Operacije italijanskih enot v Jugoslaviji od 1941 do 1943", katero je izdal Zgodovinski urad pri glavnem štabu vojske, Rim, 1978, — kjer je med drugim zapisano:

... v borbi je padlo 304 italijanskih vojakov, ranjenih je bilo 520, pogrešanih 69...

To so uradne številke, ki odgovarjajo stanju, ki ga poznamo mi, saj je bilo javno znano, da partizani italijanskega okupatorja niso napadali, ampak so se po dogovorih in pogodbah drug drugemu izogibali.

Ce gornje številke primerjamo s številom pomorjenih Slovencev, dobimo resnično podobo OF, ki je sodelovanje z okupatorjem proti narodu. Po vsem tem res ni čudno, če ima zločinski komunistični režim doma še po 37. letih pred embogene strah, da ne dovolijo nobene knjige od zunaj, da samo sovražni, ponavljajo oguljene slavospeve KP in OF, ne prizna pa zločinov nad lastnim narodom. Komunistem je res hudičeva iznaj-

V LASTNEM ZRCALU

„Se več podobnih predpisov imamo. Eden izmed njih je tisti, ki predpisuje delovnim organizacijam topla malico. ... Pred tem predpisom smo naredili veliko anketo, ki je pokazala, da večina delavcev pri tekočih trakovih ne je nič, od zgodnjih ur pa do izteka delovnega časa, kar jih hudo izžepava in torej vpliva tudi na njihovo storilnost.

In kaj se je zgodilo? Za topla malico v mnogih delovnih kolektivih materialne proizvodnje ni mogoče poskrbeti, ker ni dovolj denarja. Po drugi strani je topla malica postala pravi hit sezone v

Canada Ethnic Press Federation
Buletin

Aprila je izšel dolgo pričakovani C.E.P.F. buletin, ki sta ga pripravila predsednik (Dr. J. Kirschbaum) in tajnik (V. Mauko) te vsekanadske etnične tiskovne zveze. Je kar zajetna publikacija, saj ima vsega 26 strani.

Poleg slik o sestanku s različnimi ministri federalne vlade na obletnem zborovanju odbornikov lani ob koncu novembra in v začetku decembra, prinaša vrsto zanimivih sporočil vsem svojim članom — časopisom (okrog 130) širom Kanade.

Za uvod ima predsednikov članek o naglem bližanju 25letnici ustanovitve federacije, dne 9. marca 1958. v Ottavi, ko sta bili minister za pravosodje G. E. Davis Fulton in ministerski predsednik John G. Diefenbaker častna govornika na ustanovnem zborovanju.

• Število žensk na ravnateljskih položajih (managers) v ZDA je naraslo od 1. 1960 do februarja 1982 za 175%, med tem ko je bil porast za moške samo 37%.

• dba, saj drugače ni mogoče razumeti, da zločinci kot so bili Tito, Kidrič, Kardelj, Kocbek in drugi, tako dolgo varajo svet!

Toda — konec prihaja, ker resnice ni mogoče ubiti! Na tisoče knjig ne bo zakrilo resničnih ciljev KP in OF, ki je zaslužnje in v novjšem času načrtno uničevanje slovenskega naroda.

Ko se odmika čas, so vedno bolj jalovi poskusi tistih, ki z lažjo posiljujejo našo slavno zgodovino. To so isti izobčeni, ki so na tisoče najbolj zavednih Slovencev oblatili z "izdajalci in zločinci" in jih po mučenju brez sodbe pobili. Kaj je bilo treba na tisoče nedolžnih ljudi pobiti s krampi, jim rezati jezike in kožo s hrbita, se naslanjati ob njihovem smrtnem strahu in plesati na njihovih grobovih! Za koliko minut je to početje skrajšalo vojno? Ali je bil to boj za svobodo!?

Veliko je bilo trpljenja, veliko po nepotrebnem prelite nedolžne krvi. Vse ima neskončno moralno vrednost, a zgodovina bo verjetno zelo skopa v svoji sodbi ter se bo omenila samo na začetek in konec.

Konec tega "osvobodilnega boja" je bil zverinski pokol vrnjenih in razoroženih domobrancev in to po končanih sovražnostih 2. svetovne vojne. Poleg vsega je bilo to opravljeno z nečloveškim mučenjem in brez sodbe. Ker je svet zvedel za ta grozni zločin in ker krvniki niso mogli več prenašati teže prelite krvi, so se nekateri, čeprav pijani, le skušali sprostiti z izjavami, "... da režimovce ta pokol najbolj boli..." To je prav tako laž, kot je zlagana vsa revolucija. Če bi imeli možnost dobiti v roke politično emigracijo, bi brez pomisleka sledil drugi Kočevski Rog, tudi danes, 37 let po prvem. Ker čas tudi "herojem" ne prizanaša, ampak misel na odhod zelo trdo bije po starih grbah, ker niti mladi rod ne verjame herojstvu iz partizanskih povestic, se maloštevilni preživeli zadnja leta zatekajo po tolažbo v drug ekstrem: "Pa ste vi začeli!" To seveda leti na emigracijo, ki jih še vedno ne da miru.

Mi vemo tudi za to resnico: Ko je bil narod razbit med tri okupatorje, so komunisti delali z okupatorjem. Ko so demokratične stranke začele z organiziranjem

uradniškem svetu, še posebej v establishmentu, ki prav tekmuje v tem, da bi postavil čim več čim boljših restavracij. Ni ministrstva in tudi ne zunanjetrgovinske organizacije, pa zavarovalnice ali banke, kjer ne bi pripravljali odličnih jedi in podobnega za svoje črnilarje. V bankah in podobnih ustanovah, kjer ni možnosti za restavracije, boni, namenjeni za topla malico, veljajo za kak bližnji lokal, kjer je seveda vseeno, ali jih porabiš za hrano ali pijačo. Tako vidimo še eno socialno institucijo izigrano, kar potrjuje staro pravilo, da je pot v pekel tlakovana z dobrimi nameni."

DELO, 9. januarja 1982

banketu, katerega so je udležilo preko 150 urednikov etničnih listov iz vse Kanade.

Dalje vsebuje buletin poročila predsednika, tajnika in blagajnika, podana na zgoraj omenjenem sestanku lani, ter poročilo o vlogi predani glede varnosti in sodelovanja v Evropi, faksimile pisem različnih vlog na različna ministerstva in odgovorov na iste v zvezi dela federacije za izboljšanje ekonomskega položaja etničnih listov širom Kanade.

Za zaključek sledi pismo o vlogi na kanadskega zunanjega ministra g. Mark MacGuigana v zvezi s krizo na Poljskem in njegov odgovor nanjo.

Iz "Buletina" je tudi razvidno načrtovanje za bodoče delo federacije in pripravah za izdajo zgodovinske knjige o vseh listih, ki so člani federacije, ki bo dokaj zajetna knjiga in je že v pripravi. Buletin nudi res odlične in potrebne informacije za vse svoje članstvo. V.M.

• Založba Twain Publishers v ZDA je izdala v zbirki "Svetovnih avtorjev" knjigo slavista Henryja Ronaldia Cooperja France Prešeren.

ilegalnega odpora, so se komunisti oklicali za edinega nosilca upora proti okupatorju, ker ob sebi niso trpeli nobenega političnega tekmeča. Kdor je delal proti tujcu izven OF, je v očeh komunistov postal narodni izdajalec, ki je bil obsojen na smrt. Začeli so se umori, med katerimi je prvi padel ing. Fanouš Emmer. Emmerju so sledili tisoč, vsi zaznamovani z grehom "izdajstva", ker je tako določila KP, ki si je nad narodom lastila politično, sodno in izvršno oblast. Ko je postalo jasno, da se komunisti in okupator kosata v uničevanju slovenskih življenj, je sledil odpor, ki ga je terjala volja do življenja.

17. maja je poteklo 40 let, kar je prva skupina sedemnajstih prvoborcev prisegla narodu in odšla v boj za golo življenje. V teh mladih fantih je bila sila idealizma tako močna, da se je prelila v Vaške stražarje in Domobrance in je vse do danes ni bilo mogoče uničiti. Vsa ta mladost, četudi pozneje poteptana kot pomladno cvetje, je bila izraz narodove volje do življenja, komunisti pa bodo za vedno ostali zločinci, ki so to samoobrambo izsilili.

Tako so komunisti svojo revolucijo začeli in končali kot narodni izdajalci. Zanje je bila samo borba za oblast, v narodu so videli le sredstvo za doseg partijskih ciljev. Po zaslugi zapadnih zaveznikov imajo zdaj oblast, katere pe se drži preklestvo in kri desetstisočev pomorjenih. Naj režimovci še toliko izdajo za svojo lažno propagando, naj dan in noč potvarjajo dejstva in iščejo izgovore, sodbi zgodovine ne bodo ušli. Revolucija je in ostane nepustljiv greh KP, ki je v juniju in juliju 1945. leta z množičnimi umori potrdila, da je njen sistem totalna tiranija brez primere v zgodovini. V prvi vrsti pa so dokazali, kako prav so imeli tisti, ki so se jim spomladila leta 1942 uprli.

V tej luči sklonimo glave v spomin vsem, ki so že pred 40. leti vsemu svetu zaklicali, da s komunistom ni kompromisa, in so v tej borbi padli; obenem se zahvalimo vsem tistim redkim, ki so ta boj preživeli. Ponosni smo lahko na mrtve, hvaležni bodimo živim!

Stane Pleško

Iz slovenske zgodovine ...

B.C. Novak

Mal o hipotezah in trditvah

V poglavju Hipoteze in trditve podaja Mal v strnjeni obliki zgodovinsko ozadje, kako je prišlo do Hauptmannovih tez in kaj so te vsebovale.

Vse se je pričelo proti koncu 19. stoletja, ko je nastopil Avg. Meitzen s svojo teorijo o nomadstvu, s katero je skušal ovreči "splošno veljavno naziranje, da smo Slovenci ob prihodu v alpske pokrajine poznali kmetovanje s stalnimi bivališči". (Čas, XVII, str. 187.) Še dalekosežnejša pomena za to splošno sprejeto naziranje pa so bila izvajanja graškega nacionalnega ekonomista Rih. Heidebranda, ki je v svojem delu Recht und Sitte auf den verschiedenen wirtschaftlichen Kulturstufen (Pravo in običaji ob različnih stopnjah gospodarskega razvoja) izdanem leta 1896 uvedel razvojno (evolucijsko) teorijo o tolmačenju zgodovine, verjetno pod vplivom marksizma. Heidebrand "je zastopal načelo, da je razvoj prava in običajev zavisen od gospodarske kulture (razvoja, op. pisca, narodov in da se ta razvij v glavnem vedno in pvsd na istih stopnjah v istih oblikah pojavlja in dalje oblikuje; za prazgodovinsko dobo priznava predvsem le dva sloja, bogate posestnike čred na eni ter uboge poljedelce na drugi strani. Ta njegov nazor ni našel med nemškimi učenjaki posebnega odziva. Tem živahnejši pa je bil odmev, ki ga je dobil v znanstvenem svetu onih mož, ki so se bavili s starejšo zgodovino Slovanov." (Čas, XVII, str. 187-88.)

To Heidebrandovo teorijo je češki zgodovinar Jan Peisker presnel na stare Slované ter jo dalje razvil. Ker sem o Peiskerjevi teoriji že razpravjal v Slovenski državi, naj tukaj

ponovim le toliko, da je Peisker Heidebrandovo teorijo o dvoslojnosti prazgodovinske družbe tolmačil pri Slovanih tako, da so bili Slovani ubogi poljedelci, njihovi nomadski turko-tatarski sosedje pa bogati živinorejci. Poglejmo še kako je Mal ocenil Peiskerja: "Vsem tem na čelu", to je onim, ki so sledili Heidebrandovim izvajanjem, "koraka Iv. Peisker, ki je v svojih čeških in nemških spisih z drzovito fantazijo razvil domala popolnoma novo teorijo o socialnih razmerah starih Slovanov. Glavna hiba njegovih raziskavanj tiči predvsem v tem, da vidi v virih le to, česar si sam želi, vse drugo pa lepo prezre; pogosta so nasilna tolmačenja sicer popolnoma jasnih mest, še češče pa se pregreši v tem, da poročila virov, ki se nanašajo na posamezna ljudstva, posebne čase in razmere, kratkotalo prenese na Slované sploh, da na ta način dokaže trajnost odnošajev, ki se morda pač dajo kje le deloma, lokalno in časovno v omejenem obsegu dokazati. Res je sicer, da je pri reševanju prazgodovinskih problemov skoraj nemogoče izhajati brez hipotez, toda te morajo imeti vendarle v danih virih neko sigurno podlago, tako da je njih pomen bolj suplementarnega nego li konstruktivnega značaja." (Čas, XVII, str. 188.)

Tukaj je Mal zadel žebelj na glavo, ko je podčrtal, da se sicer moramo posluževati pri tolmačenju stare zgodovine raznih tez in hipotez, da pa morajo te sloneti na pisanih virih, ne pa da je teza vse, pisan vir pa nič, ali tezi le za okras. Isto velja tudi za takozvane zgodovinske pomožne vede kot so arheologija, lingvistika, sociologija, statistika, heraldika, numizmatika in druge. Te so za zgodovino zelo važne in

zavzemajo prvo mesto, če ni pisanih virov. V takem slučaju bo pač morala teza ali hipoteza sloneti na pomožnih vedah. Kakor hitro pa odkrijemo pisane virov, stopijo ti na prvo mesto. Če pisani viri sedaj nasprotujejo taki tezi, ki je doslej slonela samo na dognanjih pomožnih ved, potem je treba spremeniti tezo, ne pa nasilno tolmačiti pisane virov. O pravilnosti takega postopanja me je še bolj potrdil sledeči dogodek. Pred kratkim sem imel priliko prisostvovati predavanju strokovnjaka arheologa, ki se peča s starimi Galci. Kot arheolog je izkopal v Mali Aziji, kjer je bila nekoč Galacija, o kateri pripovedujejo stari viri in sv. pismo nove zaveze; to je o deželi Galcev. Vendar arheološka izkopavanja niso rodila posebnega uspeha. Predavatelj je povdaril, da kar se arheologije tiče, se ne da dokazati, da bi Galci kedaj živeli v Mali Aziji. Ves nakit, denar in drugi predmeti so takega značaja in najdeni v takih okoliščinah, da bi jih lahko tja prinesli trgovci in uporabljali negiški prebivalci. Vendar nobeden

zgodovinar ne zanika prisotnost Galcev v Mali Aziji, ker njen obstoj potrjujejo pisani viri. Zato ima Mal prav, ko trdi, da so Peisker, Hauptmann pa tudi drugi grešili prav v tem pogledu.

Kar se tiče staroslovenske zgodovine sta Peiskerjevimi teorijama prva sledila Paul Puntschart in Vladimir Levec. Dunajski univerzitetni profesor Alfons Dopsch je slednjič izpodbil vse te "često pač s silno bistroumnostjo, a hkratu tudi z velikim deležem domišljije sestavljene zračne konstrukcije" (Čas, XVII, str. 189.) Ker pa je Dopsch zavrnil Peiskerjeve teorije le za visoki in pozni srednji vek, se je moglo dozdevati, da ima Peiskerjeva teorija le še kako ekzistenčno upravičenost, kar se tiče zgodnje staroslovenske in staroslovenske dobe. "Vsled te občutne vrzeli v raziskovanju si moremo razlagati dejstvo, da se nekateri obdelovaltelji te dobe nikakor ne morejo oprostiti Peiskerjevih spon. V vrsto teh spada tudi profesor ljubljanske univerze L. Hauptmann." (Čas, XVII, str. 189.)

Malova ocenitev Hauptmanna

Sledi nekoliko Malovih citatov, da bomo videli, kako je Mal ocenil Hauptmanna in kako je v skraćeni obliki opisal njegovo teorijo.

"Hauptmann da pisanim virom premalo vere in kar jo da, se zgodi pogosto na način, kakršnega se je posluževal mojster Peisker sam. Toda ker je sam uvidel, da številnih, nad vsak dvom vzvišenih in verodostojnih virov ni mogoče tolmačiti v njegovem zmislu, odnosno se mu je tako početje zdelo vendarle nekam prenasilno, izjavlja prof. Hauptmann kratkotalo, da viri ne pomenijo nič, grobovi pa vse. In slovenski grobovi ne poznajo nobenega orožja. Slovenci so bili torej le "pohlevni siromaki". Sicer pa nadalje stopa zopet po pristno Peiskerjev, že dobro uglašeni in izjeheni stehaz, ko pravi, da nam je misliti pri poročilih bizantinskih pisateljev o napadih, zmagah in bojevitostih Slovanov le na njihove obrske gospodarje. Kajti Slovani dolgo takorekč niso poznali nobenega orožja razen dveh ali treh sulic in brez odpora so se svoje dni pokorili komur si bode. Živeč po šumah in sredi nepristopnih močvirij se niso upali iz svojih skrivališč niti na prosto polje, nikar da bi napadli bizantinsko zemljo, pa da jih je magari bila cela vojska; kakor žabe so v sili skakali v vodo in dihačje skozi dolge trstike čakali, da je izginil sovražnik."

"V obupu in vdanosti v neizbežno usodo se je pod pestmi zmagovitih Germanov in kopiti turkotatarskih konj tvoril slovenski značaj. Strah pred obrskimi gospodarji, ki so jih ko živino gonili pred seboj v boj, je spjal Slované z Obri, tako da se je včasih tujcem zdelo, kakor da imajo pred seboj en sam enoten narod. Ural-altajska plemena so si ustanavljala velikanske države takorekč s sedel svojih konj, pri Slovanih je pa čuti kvečjem o raztresenih tolpah; nič herojev, nič junakov, le o kakem pijanem županu še poroča pestevnica."

"Tudi Slovenci so v svojih novih bivališčih še dalje robovali Obrom. Izza Semove dobe se je pač trajno osvobodila koroška kotlina, drugod pa so se otrsli obrskega gospodstva šele pod Karlom Velikim. Slovenci so hodili za Obre v boj, z njimi zmagovali in z njimi poginjali, zato da se je celo obojih prišlo ime Vandal, turko-tatarska izposojenka "kasez" pa da je še pozno spominjala Slovence na nekdanje njihove pestitelje. Razen vojaških postojank v deželi (Vovbre!) so baje dalje razdrobili tudi še narodno edinstvo podložnih Slovencev: od gališkega Buga sem so razsleli in del podjarmljenih Duljebov tudi med Slovence, da so jim tako ubili čut vzajemnosti in možnost skupnega odpora. Šele priseljeni hrvaški bojniki so jim pomagali zgraditi lastno državo: saj kakršni so bili Slovani v dolnjem Podonavju, takšni so morali biti pa tudi Slovenci. Po pasje so trpeli, po pasje tudi

živeli, zato so i njih srca in možgani morali biti suženjski." (Čas, XVII, str. 189-190.)

V gornjem povzetku je Mal mojstrsko strnil Hauptmannova izvajanja, napravil pa tudi nekaj pogrskih. Nič ni v opombah naznačil, v katerem od treh Hauptmannovih del lahko čitatelj najde kakšno Hauptmannovo izjavo. Želja, da bi čim močneje povdaril Hauptmannove napake pa vodi Mala v pretiravanje. Lep primer za to je Malova trditev, da je Hauptmann izjavil, "da viri ne pomenijo nič, grobovi pa vse". Res je sicer da celotna Hauptmannova razprava "Staroslovenska družba in njeni stanovi" (ČJKL, I) napravi ta vtis, res pa je tudi, da Hauptmann gornje izjave ni napisal v taki obliki. Ka je torej Hauptmann resnično trdil? Hauptmann pričinja gornjo razpravo z duhovito prispodobno, češ langobardski zgodovinar Pavel dijakon opisuje naše prednike kot pogumne in divje bojevnik, grobovi pa pričajo drugače. V slovenskih grobovih namreč ni najti orožja. Nato se vpraša: "Kdo ima prav, grob ali knjiga?" (ČJKZ, I, str. 79-80.)

Dotaknimo se še Malove opazke o "pijanem županu". Ta se nanaša na Hauptmannov opis življenja pri starih Slovanih. Takole poda Hauptmann tale dogodek: viri "o herojih molče in če se slučajno omeni kako knežje ime, potem gre navadno le za skromnega župana, kakor na primer okoli leta 593 za Mužoka, ki si je našel mesta v svetovni zgodovini zato, ker se je na sedmim svojega brata tako napil, da so ga Bizantinci živega ujeli." (Hauptmann, "Priroda in zgodovina", Njiva, II, str. 115.)

Tudi Hauptmann tukaj nekoliko pretirava, kar bo Mal pravilno nakazal. Mužoka omenja bizantinski zgodovinar iz prve polovice sedmega stoletja, Theophylaktos Simokattes, ko je opisoval borbo Bizantincev s Slovani za časa cesarja Mavricija (582-602). Mužok je tukaj omenjen kot eden izmed vojaških voditeljev, ki so ga Bizantinci skušali uničiti, to je ubiti ali ujeti, da bi preprečili roparske pohode Slovanov preko spodnje Donave. Bizantinski poveljnik Prisk je ujel Mužoka — ki so ga Slovenci klicali kralja — po zvijači in s pomočjo nekega Gepida. Za veliko plačilo je ta Gepid, ki je dobro poznal Mužoka, skrivaj pripeljal močan oddelek bizantinske vojske v bližino Mužokovega tabora in presleplil Mužoka, ki je obhajal sedmimo po svojem bratu. Ko so Slovenci brez skrbi in vinjeni zaspali, je Gepid zapustil Mužokov tabor in dal Bizantincem znak za napad. Bizantinci so presenetili Slované v spanju, jih veliko številno pobili, Mužoka pa živega ujeli. (Glej, Kos, Gradivo, I, št. 108, str. 133-139.) Iz tega lahko vsak sam spozna, da je imel Mužok večji pomen za zgodovino starih Slovanov, kot mu ga je pripisal Hauptmann. — Nadaljevanje

K dogodkom na Poljskem ...

• Svetovne žetve leta 9181 je bilo toliko, da bi lahko prehranili še za polovico več človeštva kot pa ga je sedaj. Kljub temu strada nad 100 milijonov otrok, da ne štejemo odraslih. Razlog: ljudje nimajo denarja, da bi kupili hrano. Trejtno svetovne proizvodnje žita krmijo živalim — in nad 450 milijonov ljudi strada.

• Dve tretjini nepismenih sestavljajo ženske. Ženske opravljajo dve tretjini delovnih ur na svetu, pa dobivajo samo eno desetino dohodkov in so lastnice komaj ene stotinke lastnine.

• Tipična meščanska družina 4 članov v ZDA izda 24.1% za hrano, 22.1% za stanovanje; 5.6% za obleko; 5.6% za zdravstvo; 9.2% za prevoz; 2.0% za osebo nego; 16.3% za dohodninski davek; 6.2% za socialno zavarovanje in 8.9% za ostalo.

• Marquetteski škof Mark Schmitt je imenoval v sporazumu z nadškofo Šuštarjem za rimskega postulatorja za Barago franciškanskega patra Antonija Cairolia. P. Cairolia je tudi generalni postulator za franciškani red.

We quote . . .

Bob Wiedrich

Will intelligentsia save Cuba?

Se ena verzija o inteligenci . . .

THE CONCEPT OF guerrilla warfare using words and ideas instead of guns and bombs is not new.

The Soviets have been using it throughout the world for decades to undermine duly constituted governments. And their successes have been written all over the map in red ink.

The idea of turning that tool against global communism, however, is relatively fresh. In the past, the usual reaction has been to let subverted nations tumble. Or to engage in half-hearted military solutions such as Korea and Vietnam in which the Western democracies pulled their punches.

Now, a group of Cuban intellectuals, many of whom have tasted the fruit of freedom in America, are taking on dictator Fidel Castro with their brains instead of brawn.

They have watched Castro using their fellow Cubans to export communism to Africa, the Caribbean and Latin America. They have witnessed the ulcer growing in Central America.

SO THEY HAVE banded together in an effort to alert the free world to what they consider the real danger of Soviet terrorism and the insidious activities of Moscow surrogates such as Cuba.

"Cuba has spent millions of dollars in an attempt to create favorable public opinion in the United States and the rest of the world," declares Marcelino Miyares, founder of Chicago's first Spanish advertising agency.

Miyares is a survivor of Castro prisons after his capture in the ill-fated Bay of Pigs invasion of 1961. He also is a moving force in the exile Cuban dissident movement.

And he was responsible for organizing

the Third Congress of Cuban Dissident Intellectuals held last month in Washington, D.C., an event that focused its attention on global terrorism.

"The congress was an effort to counter that Castro influence with the truth," Miyares explained. "Tass (the Soviet press service) covered the meeting. Even a Castro secret police lieutenant was identified as a member of the audience."

THE GATHERING OF 300, a majority of them Cubans, came from 10 countries. But it also included participants from the federal bureaucracy, congressional staff and academia, all of whom came to explore Castro's role in terrorism and subversion.

But the meeting's major achievement, Miyares contends, was to band together the kind of brain power that someday might generate sufficient dissent within Cuba to bring down Castro.

"A specific objective of Castro has been to destroy the Cuban culture and replace it with communist values," he asserted. "Cuban intellectuals can provide leadership to fellow exiles to keep alive their cultural heritage."

"What Castro thought was a stroke of genius in driving out dissident intellectuals in 1960 could now prove his undoing because they can create the seeds of his overthrow. Communist Poland is making the same mistake now by telling the 'troublemakers' to get out."

MIYARES CONTENTS that the exiled Cuban intelligentsia is embracing more than traditional writers, academics and poets. Businessmen and professionals also are joining its ranks.

"All of them have been exposed to this country, its democratic ideals and free

enterprise system. In time, I believe their creativity will develop in Cuba a political and economic system that will be a model for all of Latin America.

"Castro will be overthrown. I don't know if it will be in 5 or 10 years. But it will happen. So we must penetrate the island with ideas to spread dissent."

"The gross national product of Cuban exiles is at least \$10 billion a year. There is a potential there for creating a future for Cuba. It took 50 years for a dissident movement to develop in the Soviet Union. We Cubans have achieved it in less than 23 years."

TO STRENGTHEN THEIR hand, the exiles are trying to accumulate a wealth of evidence on Cuba's role as a terrorist footpad for the Kremlin with which to sway world opinion.

"We want to expose Cuba's activities in Central America, specifically in Nicaragua and El Salvador, its role in the Puerto Rican nationalist movement and elsewhere in the world."

"We are convinced that Cuba and Soviet Russia are behind most of the terrorism. It no longer is only a concern of individual nations, but an international problem that must be solved by unified means."

"The significant thing here is the obvious — that Soviets, Cubans and Palestinians are behind the training and financing of most terrorism and that too many people are unaware of these connections."

The first Cuban intellectual congress was held in Paris in 1979. The last two have been in the United States. Others are scheduled for Rome and Madrid. And Miyares says, perhaps one finally will be held in a free Cuba.

• V dobropodarskega razmaha so vabile industrijske evropske dežele delavce, da so izpolnili delovna mesta, kjer ni bilo dovolj domačinov. V sedanji splošni gospodarski stiski se jih skušajo otresti na vse mogoče načine.

Položaj je še toliko slabši, ker postajajo domačini vedno bolj nestrpni, ker vidijo v njih tekmece za vedno manjše število delovnih mest. Primeri sovražnosti naraščajo iz dneva v dan. Po cenitvi Mednarodnega Delovnega Urada je v Zapadni Evropi kakih 15 milijonov priseljencev - 7 milijonov delavcev in 8 milijonov družinskih članov. Švedska ima kakih 425.000 priseljencev, Zpadna Nemčija 4.6 milijona, Svica 1 milijon, Italija nad 1 milijon, Francija 4.1 milijona, Belgija 850.000, Holandska 500.000 in Anglija 2.1 milijona. Po cenitvah strokovnjakov je treba dodati tem številkam še pol milijona nezaposlenih priseljencev ter 1 milijon delavcev, ki so prišli v te dežele ilegalno in nimajo predpisane dovoljenja za zaposlitev.

• Število ločencev v ZDA znaša 9,709.000 ali 5.8% vseh prebivalcev starih 15 let in več. Po spolu je: 3,873.000 moških in 5,836.000 žensk.

DRUGI FESTIVAL SLOVENSKE FOLKLORE V AMERIKI 3. IN 4. JULIJA

Marko Vovk in Linda Dolinar iz Clevelanda med slovenskim narodnim plesom.

V
SPOMIN
IN
OPOMIN

MAJ — JUNIJ

DOBILI SMO S PROŠNJO ZA OBJAVO:

V teku enega leta se je Slovenski Folklorni Inštitut izpopolnil in razvil v eno najbolj poznano folklorno plesno društvo v Clevelandski okolici. Obstaja nekaj drugih etničnih folklornih skupin katere so na isti višini, toda nad slovenskih bogatih in slikovitih narodnih noš jih ni in zato Inštitut presega najboljše drugih narodnosti. Slovenske folklorne skupine v drugih mestih Canade in Amerike gotovo imajo iste vtise. Ta predor v splošno javnost je silno važen za slovenski etnični obtož, posebno za občutek enakovrednosti mladine ki se utegne sramovati svojega pokolenja. Občutek manjvrednosti je zadržal od osebnega uspeha marsikaterega Slovenca če se ga ni otresel obnem z slovenstvom vred za vselej.

Dejstvo je, da folklor pritegne marsikaterega mladega šlovca posebno živahnega značaja, ki bi se drugače odtujil. Dejstvo je tudi da je marsikatero dekle postalo brtko in vitko in se nosi in obrača z večjo eleganco. Dejstvo je, da so se povezala prijateljstva med mladino ki jih ne bodo zapustila celo življenje. In opažajo starši da dobivajo njihovi otroci boljši prijem in pogled na bodočnost. Če je Slovenski Folklorni Inštitut uspel samo v teh gotovih točkah, potem lahko rečemo da se je splašal ves trud.

Drugi Festival Slovenske Folklore bo posvečen vsej slovenski mladini, kajti preko nje bo naša preteklost prešla preko sedanosti v bodočnost. Pripravlja se ta mladina iz raznih krajev Canade in Amerike, da se zopet srečajo, združijo, pokažejo svojo spretnost in se eden od drugega naučijo vzdušja, zavesti in ponosa, da se ohrani naš mladi rod, ker le oni so nosilci slovenske dediščine v bodoče rodove. Le to je največji namen festivala in zato vabimo Slovence iz cele Canade in Amerike da podprejo to našo mladino in se nam pridružijo na Slovenski Pristavi julija 3. in 4. Rezervirajte si to soboto in nedeljo, ne bo vam žal.

Navodilo do Slovenske Pristave:

Interstate 90 do Geneve izhod 218, nato južno po Rt. 534 tri kilometre, Jesno (zahodno) po Old River Rd. 1.5 kilometrov, potem desno (severno) po Brant Rd. do Pristave. Za nadaljne informacije kličite:

Slovenski Folklorni Inštitut vladno vabi vse rojake da se udeležite DRUGEGA FESTIVALA SLOVENSKE FOLKLORE kateri se bo vršil 3. in 4. julija na Slovenski Pristavi v Genevi.

Nastopalo bo dva dni čez 300 mladih Slovencev, Slovenk, muzikantov, pevcev in plesalcev v skoro vseh pokrajinskih narodnih nošah z originalnimi plesi, glasbo in petjem.

Lansko leto se je sporočalo o novi folklorni skupini ki se je ustanovila v Clevelandu pod imenom Slovenski Folklorni Inštitut v Ameriki in pod vodstvom ge. Ede Vovk Pušl. Ob tistem času se je ta skupina pripravljala na svoj Prvi Festival Slovenske Folklore v Ameriki, podjetje, katero je bilo priznanja vredno ne samo zaradi svojega velikega obsega, ampak tudi zaradi sorazmerno zelo kratke dobe obstoja te folklorne skupine. Sicer pa je bilo to zelo značilno za to dinamično društvo ki je do današnjega dne uspelo in zaslovelo v Clevelandski etnični kot splošni javnosti kot še nobena slovenska kulturna organizacija.

In uspel je ta festival, tako kot so uspela vsa druga podvzeta Inštituta. Veterani prireditve na Slovenski Pristavi sploh niso mogli verjeti navalu množice. Bila pa je to izvenredna prireditve, več kot vredna svoje vstopnice in vožnje. Nastopalo je dva dni od dveh popoldne do mraka neprestano, čez 400 plesalcev, pevcev in muzikantov. Poleg šest skupin Slovenskega Folklornega Inštituta so nastopali plesalci Slovensko ameriškega radio kluba iz Chicaga, folklorna skupina Nagelj iz Toronta, Soča iz Hamiltona, Triglav iz Londona in Geneva Grape Jamboree Slovenian Folkdancers. Nastopala so pevska društva Glas Slovenije iz Chicaga, Majolika iz Hamiltona, Lipa iz Geneve in Fantje na Vasi iz Clevelanda. Zaigrali so harmonikarji pod vodstvom Joe Kusnerja iz Clevelanda, Fairport Harbor Button Box Club, Mountaineers orkester iz Barbertona in Herminie Button Box Club iz Herminie, Pa. Do viška se je izkazalo vzdušje slovenske mladine iz vseh krajev, ko so se srečali v skupnem prizadevanju da predstavijo svoje izvrstnosti. Odličnost je bila vidna v njihovih gibih, koreografiji, kostumih in originalnosti. Nad vse srečni pa so bili gledalci ki še niso videli takega števila lepe slovenske mladine v tako zdravem udejstvovanju, kateri je obnem nudil navdse prijetno zabavo in obudil spomine na svoja lastna mlada leta.

Slovenski Folklorni Inštitut
P.O. Box 17359
Euclid, OH 44117
216 951 1782

• Za večino uradnikov je še daleč doba, ko bodo lahko opravljali svoje pisarniško delo doma, toda za tri uslužbenke zadržne zavarovalnice Cooperators je to že dejstvo. Zavarovalnica je opremila njihova stanovanja tako, da so v elektronski povezavi s pisarno in da lahko delajo doma: eden se je ponesrečil in bi težko hodil v pisarno, dve pa sta mladi materi, ki jima je tako možno obdržati delo in ostati doma.

• Priznani paleoantropolog Richard Leakey zatrjuje v svoji najnovejši knjigi The Making of Mankind, da ni mogoče najti nikakega dokaza za mnogokrat ponavljano trditev, da je človek po naravi nasilen. Med najdbami primitivnega človeštva ni najti nikakih orožij ali drugih priprav, ki bi jih uporabljal primitivni človek za pobijanje. Leakey piše: Če je kaj, kar napravi človeka človeka, je to sodelovanje, ne pa agresivnost.

Polka je vkazana, tla so namazana, — juhej, juhej!

Nasmejani Belokrajci pri gibnem koraku.

Zavrtimo se z veselimi srei, ker pri nas je veselje doma . . .

